

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Att läsa och skriva

– En mänsklig rättighet

Emma Göransson och Anna Nilsson

LAU370

Handledare: Monica Johansson

Examinator: Lena Rogström

Rapportnummer: HT09 – 1170 – 03

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Att läsa och skriva – En mänsklig rättighet

Författare: Anna Nilsson och Emma Göransson

Termin och år: HT 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Monica Johansson

Examinator: Lena Rogström

Rapportnummer: HT09 – 1170 - 03

Nyckelord: Läsa, Skriva, Undervisnings metoder

Sammanfattning: Syftet med vår studie är att ge både läsare och oss själva en inblick i hur man ute på skolorna jobbar med läs- och skrivinläring. Vi vill med denna studie fördjupa oss i olika läs- och skrivinlärningsmetoder och se närmare på olika typer av teorier kring ämnet. Vi har valt att göra en jämförelsestudie mellan en kommunal skola och en friskola med Freinetpedagogik och därför är vår huvudfråga: Hur skiljer sig den kommunala skolan i jämfört med friskolan i sin läs- och skrivinlärningsundervisning. Vi valde att samla in vårt material genom att observera och intervjua elever samt klassföreståndarna i de två klasserna vi besökt. Det vi såg ute på respektive skola var mycket intressant och väckte nya frågor och funderingar hos oss.

Denna studie är inte bara relevant för oss som framtida lärare utan även för verksamma lärare anser vi. Det är viktigt att man som lärare blir medveten om hur och varför man arbetar i sin läs- och skrivinlärningsundervisning. Om man är medveten om sin undervisningsmetod kan man tydligare se hur man förhåller sig till kursplaner och läroplan. Man kan tidigt avgöra om och vad man behöver ändra på i sin undervisning om man tycker sig se att den inte fungerar bra.

Förord

Varje dag möts vi av text i olika former. När vi går till mataffären, när vi får sms och e-post, listan är lång. Hand i hand med läsningen går skrivningen, som vi så gott som dagligen använder. Med andra ord är man beroende av att kunna läsa och skriva för att fungera i vårt samhälle. Som lärare har man ett ansvar att ge varje elev en möjlighet att utveckla sin förmåga i läs och skrivutveckling, för att de skall få en rättvis framtid i detta samhälle.

Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka idéer och tankar i tal och skrift.

Läroplanen 1994, 2009:10

Vi gjorde observationerna och intervjuerna på varsin skola. Det resterande på arbetet har vi tillsammans bearbetat, dock inte litteraturen då vi delade upp den.

Vi vill tacka Mariann Göransson, Sara Nilsson och vår handledare Monica Johansson för ert värdefulla stöd och er hjälp med korrekturläsning av texten. Tusen tack!

Göteborg, december 2009

Emma Göransson och Anna Nilsson

Innehållsförteckning

FÖRORD	3
1. INLEDNING	6
1.1 BAKGRUND	6
2. SYFTET, FRÅGESTÄLLNINGAR OCH AVGRÄNSNINGAR	6
2.1. SYFTE	6
2.2. FRÅGESTÄLLNINGAR	6
2.3. AVGRÄNSNINGAR	6
3. DISPOSITION	7
4. FORSKNINGSBAGGRUND	7
4.1. LÄSINLÄRNINGSMETODER	7
4.1.1. Analytisk- eller syntetisk metod	7
4.1.2. Ljudningsmetod – Ljudteknik.....	8
4.1.3. LTG Läsning på talets grund – en helordsmetod.....	8
4.1.4. Wittingmetoden.....	9
4.2. SKRIVINLÄRNING	9
4.3. FÖRHÅLLET MELLAN LÄS- OCH SKRIVINLÄRNING	10
4.4. HUR GÖR VI NÄR VI LÄSER?	10
4.5. INLÄRNINGSTEORIER	11
4.5.1. Behavioristisk teori.....	11
4.5.2. Nativistisk teori.....	11
4.5.3. Social interaktionism.....	11
4.5.4. Jean Piaget.....	11
4.6. ATT SE TILL VARJE BARNS BEHOV	12
4.7. FREINET – EN PEDAGOGIK	13
4.7.1. Hur arbetar man med läs- och skrivinläring inom Freinetpedagogiken?	14
5. METOD	14
5.1. DIREKTOBSERVATIONER	15
5.2. INTERVJUER	15
5.3. URVAL	16
5.4. VARFÖR KVALITATIV METOD?	16
5.5. HUR HAR VI VALT ATT ANALYSERA VÅRT RESULTAT?	16
6. RESULTAT - MÖTE MED TVÅ SKOLOR	16
6.1. OBSERVATION - EMMA MÖTER ELEVERNA I FRISKOLAN.	16
6.1.1. Klassrummets miljö	17
6.1.2. 16 november 2009 – Måndagsboken	17
6.1.3. 18 november 2009 – Läsläxa.....	18
6.1.4. 19 november 2009 – Berättelser.....	18
6.2. INTERVJU MED ELEVERNA PÅ FRISKOLAN	19
6.2.1. "Man kan skriva brev till sin farmor och farfar" Frida, 7 år och 1 månad.....	19
6.2.2. "Man skriver bokstäver och sånt" Pär, 7 år och 10 månader	20
6.2.3. "Om man ska skriva en bra bok, då är det bra att kunna läsa och skriva" Johanna, 7 år och 9 månader.....	21
6.2.4. "Hon ger svårare böcker" Axel, 7 år och 1 månad	21
6.3. ELEVERNA LÄSER HÖGT FÖR EMMA	22
6.4. INTERVJU MED KLASFÖRESTÅNDAREN PÅ FRISKOLAN "VI LÄR OSS LÄSA" ELISABETH, 35 ÅR	22
6.5. ANNA BESÖKER ELEVERNA PÅ DEN KOMMUNALA SKOLAN	23
6.5.1. Öppet välkommande	24
6.5.2. Lärandemiljön - nära till böcker i klassrummet.....	24
6.5.3. Björnen Björn från Båstad åker och badar på badhuset i Borås.	24
6.5.4. Alla skriver saga.....	25

6.6. INTERVJU MED ELEVERNA	25
6.6.1. "Man kan läsa på skyltar" Linnea, 7 år och 6 månader.....	26
6.6.2. "Annars måste man gå i skolan hela tiden" Patrik, 6år och 11 månader.....	26
6.6.3. "Jag bara tog upp en bok och så började jag läsa" Sune, 7 år och 7 månader.....	27
6.6.4. "Hon gör så att vi får läsa varje morron" Fredrik, 7 år och 7 månader.....	28
6.7. ELEVERNA LÄSER FÖR ANNA	28
6.8. "RUNT OM KRING KAN ORMEN SNO, SOM EN RUNT OCH FINT, FINT O" KERSTIN, 55 ÅR – INTERVJU MED KLASSFÖRESTÅNDAREN	29
7. ANALYS AV INSAMLAT MATERIAL	30
7.1. PÅ VILKET SÄTT SKILJER SIG UNDERVISNINGSMETODERNA MELLAN DE TVÅ SKOLORNA?	31
7.1.1. Hur ser miljön ut?	31
7.1.2. Hur ser eleverna på sitt eget lärande inom läs- och skrivinlärning?	32
7.2. HUR SKILJER SIG SKOLORNA MED TANKE PÅ FREINETPEDAGOGIKEN?	33
7.3. HUR GÖR LÄRARNA FÖR ATT SE TILL VARJE ENSKILD INDIVIDIS BEHOV?	33
7.4 VAD FINNS DET FÖR FAKTORER SOM PÅ VERKAR ELEVERNAS LÄS- OCH SKRIVUTVECKLING?	34
7.5. KAN MAN URSKILJA NÅGRA INLÄRNINGSTEORIER I LÄRARNAS SÄTT ATT UNDERVISA?	34
8. SLUTDISKUSSION	35
9. REFERENSER OCH REFERENSLISTA	37
10. BILAGOR	38
BILAGA 1	38
BILAGA 2	39
BILAGA 3	40
BILAGA 4	41
BILAGA 5	42

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I dag föds barn in i ett samhälle där varje individ behöver kunna läsa och skriva, och helst på två språk eller fler. Att leva i dagens samhälle utan att kunna läsa och skriva är närmast en omöjlighet. Vad som är helt säkert är att om man inte behärskar läsning och skrivning blir dina möjligheter i detta samhälle kraftigt reducerade. Vårt samhälle är till stor del uppbyggt av ord som man behöver kunna läsa på till exempel: vägskyltar, innehållsförteckningar, instruktioner, recept och så vidare. Om man vill söka ett arbete behöver man kunna skriva ett CV som förhoppningsvis kan leda till en anställningsintervju. Att kunna läsa och skriva är med andra ord något som är mycket viktigt för att få en ärlig chans i vårt samhälle. Detta nämns även i kursplanen för svenska. Där skriver man så här: ”Det skrivna ordets betydelse är stor och samhället ställer krav på förmåga att kunna hantera, tillgodogöra sig och värdera texter.” (Skolverket 2, 2007:96). Till stor del är det i skolan som man tillägnar sig sitt skrivande och läsande. Det är i skolan man får lära sig hur varje bokstav ser ut och, än viktigare, hur varje bokstav låter. Med andra ord är det viktigt att varje skola, i hela Sverige, har en ordentligt utvecklad och prövad läs- och skrivinlärningsmetod att arbeta efter där eleverna lär sig på bästa sätt. Vi anser att vår studie är därför relevant inte bara för oss som framtida lärare utan även för verksamma lärare. Skolan har ett ansvar att se till så att varje elev efter genomgången grundskola skall kunna läsa och skriva (Läroplanen 1994, 2009:10).

2. Syftet, frågeställningar och avgränsningar

2.1. Syfte

Syftet med denna studie är att få en inblick i hur och om två olika skolor skiljer sig i sin undervisning inom läs- och skrivinläring, samt hur deras förhållningsätt påverkar elevernas inlärningsförmåga. Vi anser att det är relevant för oss blivande lärare, att få en bild av hur det ser ut i verkligheten ute på skolorna. Vad kommer vi att möta när vi kommer ut? Det är viktigt för alla lärare, anser vi, att fördjupa sig i detta ämne, då det är så viktigt för elevernas lärande. Om en elev inte kan läsa är det inte bara svenskämnet som eleven kommer att ha svårt i utan även andra ämnen då de flesta ämnen innefattar text på något vis.

2.2. Frågeställningar

Vi har valt att fokusera vår studie kring tre frågeställningar

- På vilket sätt skiljer sig undervisningsmetoden, i läs- och skrivinläring, i en kommunal skola jämfört med en skola med speciell pedagogisk inriktning?
- Hur gör de två lärarna för att utgå från varje enskild individs behov?
- Hur ser eleverna på sitt eget lärande inom läs- och skrivinläring?

2.3. Avgränsningar

Vi har valt att göra vår studie på endast två skolor på grund av att det inte finns tid att utföra studien på fler skolor. Vi har valt att göra studien i skolor ett, för att möta eleverna i det första stadiet av deras läs- och skrivutveckling. De skolor som vi har utfört vår studie på är en kommunal skola samt en skola med Freinetpedagogik. Att ta reda på vad för syn eleverna har på sin egen läs- och skrivutveckling, genom intervjuer, anser vi vara ett sätt att fördjupa sig i ämnet, men även att låta eleverna själva fundera över vad de respektive deras lärare kan göra för att de skall lära sig/bli bättre på att läsa och skriva. Vi vill även ta del av vilket förhållningsätt klassföreståndarna har till läs- och skrivinlärningsmetoder. Använder sig

klassföreståndarna av någon speciell utvald metod och i så fall varför? Detta, anser vi, ger oss en fördjupad bild inom ämnet läs- och skrivinläring. Vi vill även undersöka hur de båda lärarna tar hänsyn till styrdokument, hur de förhåller sig till exempel till att ”läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande...” (Läroplanen 1994, 2009:12).

3. Disposition

Först kommer en teoridel där vi tar upp tidigare forskning om vårt valda ämne. Där har vi valt att bland annat skriva om utvalda inlärningsmetoder som vi anser rör vår studie. Därefter kommer en redovisning om hur vi har gått till väga, vilka metoder vi har använt och varför vi anser att de metoderna är mest lämpade för vårt arbete. Man får även läsa om vårt urval av skolor, klasser och elever för vår studie i denna del. Efter metoddelen får man fortsätta läsa om vårt insamlade material ifrån skolorna, som består av observationer samt intervjuer. Vi har valt att där inte gå in med egna tankar och forskningsunderlag, på grund av att vi vill att man som läsare skall få en möjlighet att skapa sin egen uppfattning innan man läser vår analysdel där man får ta del av så väl våra tankar som forskningsunderlag. Efter detta kommer vår slutdiskussion där vi diskuterar vad vi har kommit fram till i denna studie och svarar på våra frågeställningar.

4. Forskningsbakgrund

På följande sidor kommer vi att ta upp olika läsinlärningsmetoder som vi använder oss av i vår undersökning och som klassföreståndarna använder sig av i sin undervisning. Vi kommer även att hänvisa till kursplanen i svenska och läroplanen 1994. Slutligen kommer vi att beskriva lite kort om Freinetpedagogiken som den ena av de två skolor vi var på arbetade efter.

4.1. Läsinlärningsmetoder

Det är inte konstigt att det första som sker när man börjar i skolan är att lära sig att läsa. I de allra flesta ämnen i skolan behöver man klara av att läsa. När man sedan lämnar skolan för att börja arbeta är det viktigt för sin överlevnad i samhället att kunna läsa. Vad behöver vi lära oss för att kunna läsa orden i en bok? Ännu viktigare är *hur* man ska göra för att lära sig läsa. Metoderna är många och har alla sin teori om hur ett barn på bästa sätt möter det skrivna ordet. Här nedan beskrivs ett par olika läsinlärningsmetoder som ger en förförståelse för de metoder som senare nämns i resultat-, analys- och diskussionsdel.

4.1.1. Analytisk- eller syntetisk metod

Man brukar tala om två olika läsmetoder som alla läsinlärningsmetoder mer eller mindre förhåller sig till. De två metoderna kallas för syntetisk metod och analytisk metod. I den syntetiska metoden, även kallad för ljudmetod, utgår man från att lära sig varje bokstavs ljud som man sedan sammanfogar till hela ord. En metod som går från del till helhet. En av de inlärningsmetoderna som hör till den syntetiska metoden är *Wittingmetoden* som är väldigt noga med att ta en bokstav i taget, denna metod kan man läsa mer om under rubrik 4.1.4. I den analytiska metoden, även kallad helordsmetod, tar man istället hjälp av sina egna erfarenheter och använder dem som ledtrådar när man läser orden. Man använder sig av det man tidigare i meningen läst för att veta vilket ord som, med stor sannolikhet, kommer att komma närmast. Sådär beskrivs metoden i boken *Läsning och läsinläring* (Larson, Naucleur och Rudberg 1992): ”Avsikten är att barnen från ett känt sammanhang skall kunna hitta de mindre delarna för att så småningom kunna knäcka den alfabetiska koden” (Larson, Naucleur

och Rudberg, 1992:14). En viktig del i den analytiska metoden är språket, man menar att det är viktigt att man först har en stadig och utvecklad grund i språket/talet. En inlärningsmetod som hör till den analytiska metoden är *LTG* som är en förkortning för *Läsning på talets grund* där talet är den bärande grunden för att man skall kunna lära sig läsa och skriva. Denna metod kan man läsa mer om i under rubrik 4.1.3.

Det finns dock kritik mot både den analytiska och den syntetiska metoden. Den analytiska metoden kritiserar, för att man som läsare gissar vilket ord som står skrivet i stället för att faktiskt förstå. Den syntetiska, å andra sidan, kritiserar för att hjärnan inte klarar av att ha så många delar (bokstäver) i korttidsminnet vilket gör att när man kommer till slutet av ordet har man glömt delarna i början så att det blir fel ord. ”Eleverna läser s...t...u, men har glömt bort början, när de kommer fram till ..g..., och läser kanske istället ”uggla” (Larson, Naclér och Rudberg, 1992:15). En kombination av dessa två metoder kan dock stödja den andra och undvika situationer som den vi nämner här ovan.

4.1.2. Ljudningsmetod – Ljudteknik

Ljudmetoden är en sedan länge en traditionell metod som blev mer styrande på 1950-talet och 60-talet. Inom ljudmetoden utgår man från del till helhet, vilket betyder att man först lär sig delarna i ett ord, bokstäverna och dess ljud. Sedan sätter man ihop dessa bokstäver till enkla ord och efter det lär man sig svårare ord samt meningar och fraser. I ljudmetoden är man noga med att inte presentera bokstäver vars fonem (bokstavens ljud) låter lika som till exempel: /g/ och /k/. Detta på grund av att det inte skall ske en förväxling av fonemen. ”Tanken bakom läsläroarna var att barnen skulle gå från det som är lätt att avkoda till det som är mer komplicerat” (Längsjö & Nilsson 2005:53).

4.1.3. LTG Läsning på talets grund – en helordsmetod

Ulrika Leimar är den som har utformat LTG-metoden i Sverige vilket hon gjorde under 60- och 70-talet. Leimars metod är influerad av andra språkforskare och pedagoger som bland annat Bruner och Vygotskij (Larson, Naclér och Rudberg 1992). Hon ville ”pröva att lära barn läsa utan att strikt följa en läslära utan istället bygga på barns eget språk och deras fria personliga skapande” (Längsjö & Nilsson 2005:65) Hon ville inte vara bunden till ett visst läromedel utan istället utgå från barnens egna erfarenheter och utifrån de skapa texter som de kunde använda sig av i sin läs- och skrivinläring. Leimars klass skapade tillsammans den text som de sedan använde vid läsinläringen. Texten uppkom efter ett samtal om något som de alla i klassen hade varit med om och det var eleverna som hade bestämt vad som skulle skrivas. Sedan arbetade man med texten på olika sätt, efter att läraren hade kopierat texten till alla elever i klassen. Kommunikationen är en viktig del inom LTG där man ser läs- och skrivutvecklingen som en del även i barnets språkutveckling. I boken *Läsning och läsinläring* (Larson, Naclér och Rudberg 1992:32) finns ett citat med från ”LTG-föreningens medlemsblad (1989)” som beskriver metoden såhär:

Centralt för metoden är att läraren i sin undervisning utgår från barnets eget talade språk, som är ett uttryck för dess kultur, dvs barnets begrepps- och känslvärld så som den växt fram i barnets sociala miljö. Med respekt för barnets språkliga identitet skapar läraren en pedagogisk miljö där fasta rutiner kombineras med möjligheter till ett fritt undersökande, individualisering med fri samverkan. (s 21) .

Larson, Naclér och Rudberg 1992:32

Även i detta citat beskrivs hur man som lärare, om man arbetar med LTG-metoden, skall utgå från barnet och dess tidigare erfarenheter. Inom LTG-metoden utgår man främst från helheten och vidare till delarna, till exempel sammanställer eleverna en text som de sedan arbetar med de enskilda delarna i texten, bokstäverna.

4.1.4. Wittingmetoden

Maja Witting är skaparen av den så kallade *Wittingmetoden* och har arbetat som lärare i särskolan och det var där hon började analysera både läromedel från ljudningsmetoden och ordbildsmetoden. Hon utformade sedan denna så kallade Wittingmetoden som enbart är en syntetisk metod. Witting säger följande: "Vill man inte acceptera min metod helt och hållet, skall man inte arbeta med den, säger Witting" (Larson, Nauc ler och Rudberg 1992:43). I denna metod arbetar man med ljudning av bokstäver och sammanfogar sedan dessa till ord och nästa steg blir meningar. Man talar om två delar i både l sinn rningen och skrivinn rningen som man kan läsa om i boken *L sning och l sinn rning* (Larson, Nauc ler, Rudberg 1992). I l sinn rningen har man först *symbolfunktionen* där det handlar om att l sa av varje bokstav i ordet från höger till vänster. Man kan ljuda varje bokstav men kanske inte förstå dess innebörd men där kommer nästa del in nämligen *förståelsen*. Här har man kommit så pass långt att man automatiskt kan läsa av varje bokstav i orden och därmed kan förstå ordet och meningens innebörd. Om vi kollar på skrivinn rningen har de två delar där den första delen kallas för *symbolfunktion* där man först arbetar med varje enskild bokstav och sammanfogar de till ord. Nästa del kallas för *inneh llsskapande* som Witting menar att man inte kan automatiseras då det handlar om skrivarens erfarenheter, idéer och språklig uttrycksförmåga (Larson, Nauc ler och Rudberg 1992). Wittingmetoden  r till skillnad mot LTG-metoden en väldigt strikt metod där man följer en viss bestämd plan.

4.2. Skrivinn rning

I boken *God skrivutveckling* (Lundberg 2009) beskrivs bland annat ett synsätt att se på skrivinn rning. Det synsättet liknas med hur kinesiska barn lär sig kinesiska tecken. "I kinesiska tecken finns en komponent som ger anvisningar eller åtminstone antydningar om ordets fonologiska form, dess uttal" (Lundberg 2006:14-15). Detta liknar helordsmetoden där man lär sig ordbilder, helheten, och därmed lär sig att skriva ordet som en helhet. Men det är inte tillräckligt att lära sig endast ordbilder utan man behöver en viss kunskap om delarna i ordet, bokstäverna och dess ljud. "Det  r skriftens abstrakta karaktär som g r att den kan bli svår för en del barn" (Lundberg 2006:16). När vi pratar uttalar vi inte alltid varje enskild bokstav. Till exempel uttalas ordet *jordgubbar* som *jogubbar* och detta kan förvirra ett barn som lär sig skriva (Lundberg 2006).

Vi har i det svenska skriftspråket en del regler som skall följas för att det som man skriver skall kunna l sas av andra. Vi har den fonologiska regeln som bestämmer vilket ljud som skall komma i vilken ordning i ett ord. Med hjälp av ljuden i till exempel ordet *sol* kan vi sätta bokstäverna på rätt plats. Den syntaktiska regeln talar om i vilken ordning orden skall skrivas och hur de kan kombineras med varandra.

Lisa gav Lasse en puss igår... Igår gav Lisa Lasse en puss, Lasse gav Lisa en puss igår...
Gav Lisa Lasse en puss igår?

Larson, Nauc ler och Rudberg 1992:7-8

Med samma ord kan man skapa olika meningar med olika innebörd. Den morfologiska regeln talar om vilket ord som skall användas i olika fraser där ordet ändå har samma innebörd, till exempel "en liten prishöjning, den lilla prishöjningen, små prishöjningar..." (Larson, Nauc ler och Rudberg 1992:8). H r återkommer ordet *prishöjning* fast i kombination med ordet innan böjs meningen på olika sätt men har kvar samma innebörd. Vi har även den semantiska regeln som berättar vad ordet betyder i olika sammanhang, ordet *lätt* kan ha olika betydelser i olika meningar: "Provet var mycket lätt" eller "den v sken var lätt". I första meningen är motsatsen till *lätt svårt* och i den andra meningen är motsatsen *tung*.

Här nedan följer några av de undervisningsmetoderna som nämns i den tidigare nämnda boken *God skrivutveckling* (Lundberg 2009). Där får man läsa om den metod som de kallar för avskrift, och som går ut på att skriva av ord. Till exempel: pedagogen skriver på tavlan. Detta bör helst inte göras via datorn utan med penna och papper då ”Det förefaller som om själva muskelrörelserna vid handskrivning befäster minnet av bokstavssekvensen eller det ortografiska mönstret” (Lundberg 2009:94). Vidare har vi den metod där minnesbilden är i centrum. Man använder sig av minnet av hur ordet såg ut för att stava det på rätt sätt. En annan metod koncentrerar sig på att rätta de felstavade orden direkt när läraren upptäcker det och därmed visar eleverna tidigt den korrekta stavningen. Den sista metoden som tas upp i *God läsutveckling* (Lundberg 2009) benämns som aktiv återkoppling där låter man eleverna lära sig genom att titta på varje enskild bokstav i ett ord. Detta kan även kombineras med att eleven läser upp varje bokstav i ordet, en i taget.

4.3. Förhållandet mellan läs- och skrivinläring

Förhållandet mellan talet, läsningen och skrivningen är tydlig och stödjer varandra vid inläringen. Man kan genom att läsa mycket lära sig att känna igen ord och därmed lära sig hur de stavas. På samma sätt kan skrivandet stödja läsandet, man lär sig att stava ett ord och därmed vet man hur ordet ser ut och vad det betyder. Man kan även se hur de olika undervisningsmetoderna stödjer både läs- och skrivinläringen. Ljudmetoden går ut på att ljuda fram rätt ord när man till exempel läser men fungerar på samma sätt när man skriver. Däremot kan det vara svårare att använda sig av ljudmetoden när man skriver då ett ord inte alltid stavas på samma sätt som det låter. Men de båda delarna, läsning och skrivning, stödjer varandra.

4.4. Hur gör vi när vi läser?

Får man denna fråga i vuxen ålder är den svårare att svara på än vad man tror. Det finns ingen enkel förklaring på denna fråga och förklaringarna skulle förmodligen få olika svar. Anledningen till att svaren skulle bli olika beror på att varje enskild individ läser på olika sätt men det skulle även bero på att vi läser olika sorters texter på olika sätt.

Vana läsare kan välja att lägga tyngdpunkten på den ena eller andra strategien, beroende på om texten är svår eller lätt för dem (vilket bl a beror på om innehållet är bekant eller obekant, om stilen är känd eller okänd), och beroende på vad de vill med texten (läsa korrektur, leta efter speciell information eller lära in). Vana läsare karaktäriseras av att de kan använda bägge strategierna och *vet när och hur mycket* som behövs av den ena eller den andra i en viss text och en given lässituation.

Larson, Naucélér och Rudberg 1992:11

Med andra ord använder sig en van läsare av både en analytisk och en syntetisk metod. När man som barn börjar lära sig att läsa kommer man att lära sig att känna igen en del ord men även bli tvungen att ljuda fram vissa av orden. Man brukar även i detta sammanhang prata om *top-down* och *bottom-up* där den förstnämnda betyder att vi använder oss av våra tidigare erfarenheter för att läsa texten medan den sistnämnda betyder att vi utläser varje bokstav för att läsa orden och meningarna. En typisk situation där vi använder oss av den så kallade top-down-metoden är när det till exempel i en tidning blivit felstavat även om ordet är felstavat kan vi ändå läsa och förstå vilket ord det är (Larson, Naucélér och Rudberg 1992).

Att läsa innebär även att kunna förstå det man läser; annars kan man tycka att läsandet tappar sin mening. Det handlar inte bara om att kunna läsa ut varje ord utan även att bilda en mening av det och en handling i till exempel en saga. Att läsa mellan raderna är ännu ett steg i läsutvecklingen.

4.5. Inlärningsteorier

Det finns olika teorier om vad det är som påverkar oss att lära oss mer eller mindre. En del nämner till exempel det sociala har en betydande roll i inlärningen medan andra talar om hur individens mognad och arv påverkar oss i vår inlärning. Här nedan följer en kort sammanfattning om några av de olika teorierna.

4.5.1. Behavioristisk teori

Inom behaviorismen finns bland annat två kända teoretiker, Skinner och Pavlov. De menar att barn lär sig språket på samma inlärningssätt som övrig inlärning sker, genom social förstärkning samt imitation. I Ann-Katrin Svenssons (1998) bok *Barnet, språket och miljön* kan man läsa att det är främst två huvudpunkter som förklarar språkutvecklingen inom behaviorismen. Det första är att man lär sig ord utan att man vet innebörden av ordet exempelvis det lilla barnet ännu inte lärt sig prata utan använder sig av olika bokstavskombinationer som säger *ma-ma* och mamman skiner upp och blir glad. Vid detta tillfälle får den lilla flickan mycket positiv respons från sin mamma. Den andra huvudpunkten är att man kan till exempel veta vad en bil är för något men att man inte kan koppla ordet *bil* till det faktiska föremålet, i detta fall bil. Detta kan då ske genom att barnet hör någon säga ordet *bil* samtidigt som personen pekar på en bil och därmed kopplar barnet samman ordet med föremålet. Kritiken mot denna teori är att det anses omöjligt att ge respons på allt som ett barn gör och säger.

4.5.2. Nativistisk teori

Denna teori kan man läsa om i Anders Arnqvist bok *Barns språkutveckling* (1993), den främste teoretikern inom denna teori var Noam Chomsky. Inom språkinlärningen är det arvets och mognadens roll som har stor vikt inom denna teori. Man ansåg att talet var något som man var född med att utveckla, eftersom Chomsky menade att språket var för komplext för att kunna läras in. Ett utav de argument som uppkom var att ”De flesta barn har en likartad språkutveckling, vilket talar för att språket kan vara förprogrammerat.” (Arnqvist 1993:27)

4.5.3. Social interaktionism

Inom denna teori är det Vygotsky som är den främsta teoretikern. Inom denna teori har det lagts fokus på förhållandet mellan tänkandet och språkets utveckling, vilket kommer först? Vygotsky menade att när man når en viss språklig nivå kommer tänkandets utveckling påverkas av språket.

Vygotsky ansåg att språket har följande två funktioner:

- 1 En innebörd för att socialt samordna människors verksamhet
- 2 Ett redskap för tänkande

Svensson 1998:32

De sociala upplevelserna en människa erfarit har stor påverkan på språkutvecklingen. Med detta menas exempelvis när man tillsammans är på en utflykt kan man sedan tala om den eller skriva om det man varit med om. Därmed blir det en koppling mellan upplevelser och språkutveckling.

4.5.4. Jean Piaget

I Anders Arnqvists bok *Barns språkutveckling* (1993) kan man läsa att språket utvecklas i ett socialt sammanhang och är ett teckensystem. Piaget menar att språket handlar om hur barnet blir mer och mer socialt. Språket kan delas in i två olika huvudkategorier enligt Piaget, den ena är det egocentrerade språket vilket menas med att barnet sätter sig själv i centrum. Med andra ord så bryr sig inte barnet om vem de till talar med eller vem som lyssnar, detta på

grund av att de inte kan sätta sig in i lyssnarens position. Piaget har kategoriserat det egocentrerade språket i tre kategorier, kortfattat handlar de om att först upprepar barnet ord och stavelser. Dessa ord och stavelser behöver inte ha någon innebörd. Sedan talar barnet till sig själv om vad som händer i exakta ord. Till sist för barnet en parallell monolog med en annan person istället för en dialog och barnet förutsätter att händelsen som den berättar om har även lyssnaren varit med om. Den andra huvudkategorin är socialiserat språk vilket menas med att barnet har kommit så långt i sin språkutveckling att barnet inte bara ser sig själv i ett sammanhang utan förstår även mottagaren. Barnets tankemässiga utveckling styr utvecklandet av det socialiserade språket. Även denna huvudkategori är uppdelad i olika underkategorier. Dessa kategorier handlar om att barnet kan föra en diskussion med en annan person samt utbyta tankar. Det kan även ge kritik till en annan person. Genom befallning, böner och hotelser får barnet en annan person att utföra vissa handlingar. Men denna kategori handlar även om när man för ett samtal med barnet via frågor och svar.

4.6. Att se till varje barns behov

När ett barn börjar skolan får han/hon genast börja lära sig läsa och skriva oberoende av vilken bakgrund barnet kommer ifrån.

Barnen har också olika behov av att lära sig skriva och läsa. En del vill skynda på, lära sig omedelbart, andra tar det lugnare och tycker att det finns viktigare saker i livet än att bara kunna skriva och läsa. Utöver detta har barn (liksom vuxna) olika inlärningsstrategier. De lär sig på olika sätt och behöver därmed olika slags stöd för sin inläring.

Dahlgren med flera 1999:75

Att barn har olika erfarenheter spelar in på vad för relation de har till att läsa och skriva när de börjar i skolan. Barns förförståelse är olika från barn till barn och därmed behöver olika hjälpmedel för att kunna utvecklas i sin läsning och skrivning. Vad behöver vi för att vilja ta till oss lärdomen att läsa och skriva? Vikten av att ha såväl lusten som nyfikenheten att lära sig står som en punkt i *Läroplanen 1994*. Denna lust och nyfikenhet skall skolan/pedagogerna hjälpa eleverna att hitta. Detta nämns även i boken *Läsning och läsinläring* (Larson, Naucleur och Rudberg 1992). Där skriver de att de flesta barn har en önskan att lära sig läsa, men att det är lärarens uppgift att ta vara på denna lust så att barnet behåller denna lust till läsandet. Detta gäller även barnets skrivinläring.

Lika viktigt som det är för en vuxen är det för ett barn att veta varför det är viktigt att lära sig en särskild sak. Lärandet måste kännas meningsfullt och ha en poäng.

Barnet är intresserat av att veta varför man skriver och läser. Inte förrän man fått tillfredsställande svar på dessa frågor är man beredd att jobba vidare med skriv- och läsprocessen, hur man gör när man skriver och läser.

Dahlgren med flera 1999:76

Att skriva bara för skrivandets skull förlorar sin mening och intresset och lusten för uppgiften försvinner. Att be eleverna skriva ett brev till en vän som bor i en annan stad för att sedan faktiskt skicka det ger eleverna en sann mening med uppgiften. Samma sak gäller läsningen där eleven får ett brev av en verklig person att läsa skapar i sin tur ett meningsfullt läsande. Det blir ett meningsfullt lärande. Ett barn kan komma från en familj där varken skrivandet eller läsandet haft stort utrymme i hemmet och därmed inte har en förståelse för varför man bör kunna läsa och skriva.

Varje människa är unik på sitt sätt och varje barn lär sig bättre på det ena eller andra sättet. Det ultimata för varje elev i en klass är att få sin skraddarsydd undervisningsmetod. Detta är förstås omöjligt då en klass kan bestå av allt från 10 (eller mindre) till 25 (eller mer) elever i

en klass där endast en lärare undervisar. Den metod som läraren använder sig av beror på olika faktorer så som skolans pedagogik, kommunens bestämmelser, lärarens egna åsikter etc. I *Läroplanen 1994* står det att "Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande" (Lärplanen 1994 2009:12). Det står även att de barn som har svårigheter i något av ämnena skall ges särskilt stöd och handledning. I dagens skolor skall det finnas möjlighet för specialundervisning för de elever som har svårigheter i något av ämnena. En utarbetad metod för barn med svårigheter i läsning är den så kallade "Wittingmetodens Ominläring". Om man skall använda sig av denna metod måste man dock veta vilken svårighet eleven har i ämnet, till exempel om det är så att den inte kan alla bokstäver. Wittingsmetoden är helt inriktad på den syntetiska metoden där man "fokuserar inledningsvis uteslutande på att matcha bokstav och ljud, vilket sägs träna den fonologiska medvetenheten" (Larson, Naucélér och Rudberg 1992:11)

Eleven behöver även få uppgifter som behärskas av eleven så att det blir en positiv upplevelse och inte känns som ett nederlag. Självklart skall uppgiften vara en utmaning för eleven men uppgiften skall vara så pass utmanande att eleven klarar av uppgiften och kan stärka sin tillit till sin egen förmåga.

Avslutningsvis vill vi ta upp vilken påverkan klassens pedagogs barnsyn har på valet av undervisning. Hur ser pedagogen på barnet? Är barnet en person som inte kan något när den första dagen sätter sin fot på skolan eller har barnet med sig något redan första dagen i skolan? Detta nämns även i *Läsning och läsinläring*(1992) där de skriver att något som påverkar undervisningen är:

En förutsättning för att undervisningen i svenska skall bli en integrerad helhet av mål, innehåll och metod (*vad, varför och hur*) i en skola för alla är, att läraren måste välja och tillämpa en undervisningsstrategi, som svarar mot de olika behov och förutsättningar som finns hos eleverna i en klass. Detta kräver väl underbyggda och definierade mål för undervisningen och samvaron i klassen, vilket i sin tur är beroende av lärarens kunskapssyn och människosyn och baserat på dennes medvetna eller omedvetna antaganden om hur barn tillägnar sig kunskaper, färdigheter, attityder och värderingar.

Larson, Naucélér och Rudberg 1992:26

Om man som lärare har en utarbetad grundsyn i hur man som människa tar in sin kunskap och hur man ser på människan. Denna grundsyn kan man både vara medveten om men även omedveten om, men även om man är omedveten kan det synas i lärarens sätt att undervisa.

4.7. Freinet – en pedagogik

Célestin Freinet (1896-1966) är grundaren till Freinetpedagogiken. Han började som lärare i Bar-sur-Loup nära Grasse, som ligger på franska Rivieran. Han ville göra skolan till en mer aktiv skola där man möter barn med respekt och därmed låter deras självkänsla växa, så han skaffade de pedagogiska redskapen som han skulle behöva. Célestin Freinet menade att "Om man inte förändrar skolan kan man aldrig förändra samhället." (Isaksson 1996:11) De första Freinet gjorde för att förändra skolan var att han tog med eleverna ut i deras omgivning, där eleverna skulle utforska samt intervjuva människor som de sedan antecknade i sina dagböcker. Till en början sätter Freinet upp alla anteckningar och bilder eleverna har gjort på väggtidningar som alla skall kunna se, men sen låter Freinet eleverna trycka upp deras anteckningar och skaffar brevvänner till eleverna så att det skall bli meningsfullt lärande och inte att man gör uppgifter för uppgiftens skull.

Sedan börjar Célestin Freinet arbeta på en skola i Saint-Paul där fortsätter han arbeta med den metod han tidigare har experimenterat fram. Eleverna får som i den tidigare skolan utforska samhället som de sedan redovisar för klassen och slutligen får trycka i en tidning.

Efter att Célestin arbetat i Saint-Paul ett par år öppnar han med sin fru en privat skola där fortsätter de arbeta som Célestin har arbetat i de tidigare skolorna. Att skolan skall vara som barnens och ungdomarnas arbete, detta är en stor del i Freinetpedagogiken. Det är därför Freinetpedagogiken brukar kallas "arbetetspedagogik". Som Célestin uttrycker sig "Vår skola skall på alla sätt vara en arbetsskola i samklang med miljön runt omkring." (Isaksson 1996:32) Sedan är det även viktigt att eleverna är aktivt delaktiga i veckans arbetsplanering och sedan skall de även klara av att göra den individuella arbetsplanen.

Célestin Freinet anser att betygsättning är något negativt detta beror på att han inte vill att elever som inte är så duktiga skall förlora sitt självförtroende. Utan han vill att var och en i klassen har sitt värde, samt att klassen skall vara en arbetslag istället för en klass. När han pratar om bedömning samt betyg säger han

Där är arbetet själva bedömningen och man betygsätter sig själv genom att fråga: Är jag bättre idag än igår? Och inte Är jag bättre eller sämre än mina kamrater.

Isaksson 1996:47

För att sammanfatta vad Freinetpedagogiken handlar om kommer ett citat nedan som beskriva det:

... Freinetrörelsens pedagogiska kärna består av fyra arbetsmetoder grundlagda redan på 20-talet:

- att arbeta med "fria uttrycksformer", som innebär att barnet uppmuntras att uttrycka sig fritt i bild, ord, rörelser och ljud och därigenom utveckla sin fantasi och skaparkraft
- att använda "verkligheten som lärobok" i konkret bemärkelse
- att med hjälp av "korrespondens" skapa en kommunikation och tillägna sig ett globalt medvetande
- att arbeta "kooperativt", det vill säga samarbeta i en kooperativ miljö där barnet inte förlorar sin identitet.

Isaksson 1996:50

4.7.1. Hur arbetar man med läs- och skrivinläring inom Freinetpedagogiken?

I Freinetpedagogiken är en av hörnstenarna demokrati, med det menas att både vuxen och barn skall få vara med och bestämma. Detta på grund av att pedagogiken anser att barnet är en liten vuxen som har intelligenta tankar och därmed kan och bör få vara med och bestämma om sin utbildning. När man tittar på hur Freinetpedagogiken ser på lärandet, ser man att pedagogiken anser att man skall använda verkligheten som en lärobok. Pedagogiken menar även att man inte skall göra uppgiften för uppgiftens skull då det inte blir ett meningsfullt lärande. Några exempel på vad de gör inom läs- och skrivinläringen är att man skriver dagbok om vad man varit med om och vad man har sett. De skriver även brev till andra skolor, dels för att få ett världsomfattande medvetande men även för kommunikationens skull.

5. Metod

När vi skulle komma fram till vilka eller vilken metod vi skulle använda oss av till vår forskning för att få svar på våra frågeställningar, kände vi rätt snabbt att observation och intervjuer var de bäst lämpade metoderna för vår forskning. Enkät var aldrig ett alternativ för oss då vi känner att enkäten då vi ville använda oss av öppna frågor och en enkäts frågor är

mer låsta till mer exakta svar. Sedan skall man komma ihåg att metoden styrs av forskningsproblemet.

Genom observationer kan vi se processer eller strukturer som kan vara svåra att sätta ord på, men de säger däremot inget om människornas avsikter med sina handlingar. Vi har valt att komplettera observationerna med intervjuer på grund av att vi observatörer aldrig kan vara helt objektiva eftersom vi påverkas av våra erfarenheter och bakgrunder.

I så kallade naturalistiska undersökningar kombineras observationer vanligen med ett eller flera andra tillvägagångssätt som intervjuer, fotografering och videoinspelning.

Esaiasson m.fl. 2007:344

Som citatet ovan säger så anser även vi att det är viktigt att komplettera observationer med andra tillvägagångssätt därför valde vi intervjuer.

5.1. Direktobservationer

Med direktobservation menas att man observerar det som händer framför observatörerna, vilket för vår del var det som hände i klassrummet. Observatören ingår i den gruppen som observeras och observationerna utförs i elevernas naturliga miljö. En observation ”syftar till att söka kunskap om människor och sociala grupper i deras naturliga sammanhang” (Esaiasson m.fl. 2007:344).

Under direktobservationen har vi valt att dels vara som Esaiasson m.fl. uttrycker sig ”som en fluga på väggen” dels, dels vara aktiva under lektionerna då vi samtalat med eleverna.

5.2. Intervjuer

Interjuver bygger på muntlig kommunikation, vilket gör att man måste formulera frågorna så att de är lätta att förstå; de skall vara korta och bjuda in den man intervjuar till att svara. Detta anser vi att vi har tagit hänsyn till när vi satte ihop våra frågor. Sedan använde vi oss mestadels av öppna frågor, och det gör att det lämnar mer frihet till den man intervjuar och man är öppen för oväntade svar. Vi anser precis som Kaijser och Öhländer (1999:57) att syftet med intervjuer är att få reda på andra personers kunskaper, tankar, upplevelser och synpunkter om någonting. I vårt fall ville vi ta reda på lärares syn på hur de ser till varje enskild individ, vad de använder sig av för inlärningsmetoder vid läs- och skrivinläring. Men även hur barnen själva ser på sitt eget lärande, samt hur medvetna de är om sitt lärande.

Vi valde att använda oss av samtalsintervjuer där man sitter ansikte mot ansikte och utför intervjun. För att skapa en trevlig stämning försökte vi i största mån att utföra intervjuerna på ett ställe där den som blev intervjuad kände sig trygg och bekväm, och så startade vi med en uppvärmnings-fråga: ”Hur gammal är du?” Det vi vill uppnå med våra intervjuer med eleverna var att få en bild på hur de såg på sin skrivutveckling och varför de ansåg att det var bra att lära sig läsa och skriva. Anledningen till varför detta är intressant är då Freinetpedagogiken framhåller vikten av att göra eleverna delaktiga i sitt lärande och synliggöra för de *varför* det är viktigt att lära sig läsa och skriva. Varför vi valde att även intervju klassföreståndarna om hur de såg på sin undervisningsmetod var för att få en bild av varför de gör som de gör. Intervjuerna är även tänkt som en komplettering till våra observationer.

Vi har intervjuat i två klasser i två olika skolor och tanken var att vi skulle intervju fyra elever från varje klass. Vi ville intervju två pojkar samt två flickor från varje klass dessutom ville vi intervju elevernas klassföreståndare i de klasserna som vi har observerat.

Vi valde att spela in intervjuerna på grund av att det är svårt att dels föra korrekta anteckningar från intervjuerna dels gå tillbaka och lyssna på intervjuerna flera gånger ifall det var något som missades när man intervjuade eleverna och klassföreståndarna.

5.3. Urval

Vi gjorde vår undersökning på två skolor ute på landsbygden. Den ena skolan var en friskola där de följde Freinetpedagogiken och den andra skolan var en kommunal skola. Vi valde att inrikta oss på en klass i vardera skola och valde då skolår ett där vi utförde vår studie. Vi valde att begränsa oss till två klasser samt att observera och intervjua varsin klass på grund av att det är en snäv tidsram att utföra arbetet på. Att vi valde en kommunal skola och en med Freinetpedagogiken berodde på att vi ville se likheter och skillnader samt om pedagogiken påverkade hur läraren arbetade med läs- och skrivinläring. Urvalet var därför inte slumpmässigt, eftersom vi själva valde skolor och klass.

I skolan med Freinetpedagogik var det 21 av 22 elever som vi fick utföra vår undersökning på och i den kommunala skolan var det 7 av 12 elever. Utav dessa elever plockade vi ut fyra elever från varje klass hälften pojkar hälften flickor. De fyra eleverna som vi valde intervjua och observera i vardera klass valdes i samråd med klassföreståndaren. På grund av sjukdom och frånvaro i den kommunala skolans klass blev det, istället för två pojkar och två flickor, tre pojkar och en flicka. De fyra utvalda eleverna från varje klass fick även läsa upp en text för oss och svara på frågor kring texten. Anledningen till att eleverna fick läsa en text för oss berodde på att vi ville få en uppfattning om hur långt i sin läsutveckling eleverna hade kommit. Texten var densamma för alla elever. Vi valde även att intervjua klassföreståndarna för att få deras perspektiv på sin läs- och skrivinlärningsmetod. För att vi skulle få en så bred bild som möjligt valde vi att utföra observationerna under en hel vecka på vardera skola. Under denna vecka var vi med på alla lektioner i de två klasserna.

5.4. Varför kvalitativ metod?

Anledningen till att vi valde att göra vår studie kvalitativ istället för att göra en kvantitativ beror först och främst på vår korta tid att utföra vår studie. Tiden fanns inte till för att besöka fler skolor. Något som är viktigt att tänka på när man tar del av denna studie är att vår studie enbart visar på hur det är i dessa två klasser och inte talar om hur det är i andra klasser.

5.5. Hur har vi valt att analysera vårt resultat?

Vi har valt att föra en diskussion om hur det förhöll sig på de båda skolorna som vi besökte. Genom den forskning som vi tagit del av och tar upp i vår forskningsbakgrund belyser vi sedan vårt insamlade material från olika perspektiv. I en slutdiskussion ser vi även på vårt insamlade material från vårt eget perspektiv som framtida lärare.

6. Resultat - Möte med två skolor

6.1. Observation - Emma möter eleverna i friskolan.

Emma åkte ut till en liten friskola på landsbygden för att vara med i den klassen en vecka. Hon hade aldrig träffat denna klass förut. Klassen bestod av 22 elever, det var 21 elever som hade lämnat in påskrivna lappar där det stod att föräldrarna godkände att deras barn fick delta i vår undersökning. Utav dessa 21 elever valdes 4 elever ut för att observeras samt intervjuas. De fyra elever var Frida som är 7 år och 1 månad, Pär som är 7år och 10 månader, Johanna som är 7år och 9 månader samt Axel 7 år och 1 månad. Elevernas namn är påhittade.

6.1.1. Klassrummets miljö

Det första Emma såg när hon kom in i klassrummet var en stor rund matta på golvet. Sedan såg man även alfabetet där varje bokstav var målat på A4-ark uppsatta på väggen. Det fanns en hel vägg med bokhyllor där det fanns mycket lärorikt material. Det var i lagom höjd för att eleverna själva skall komma åt böcker och spel av olika slag om matematik och svenska. Längst ner på hyllan fanns det böcker som var av olika svårighetsgrader, eftersom eleverna har kommit olika långt i sin läsutveckling. Längst fram i klassrummet hängde en whitebord, där det stod dagens schema, elevernas läxor samt vad som skall göras under planeringstiden i veckan.

Eleverna satt i grupper om tre vid varje bord i klassrummet. Borden var utplacerade runt väggarna och den stora runda mattan låg i mitten av klassrummet. Eleverna hade sitt skolmaterial i lådor. Längst ner i vänstra hörnet stod klassföreståndarens kateder med en dator på. Klassföreståndaren använde dock bara sin kateder en gång under tiden Emma var och observerade och det var när eleverna satt och tittade på en film och när hon skrev veckobrev till föräldrarna.

I klassrummet var det stora fönster på hela högra sidan som släppte in mycket ljus. När man tittade ut genom fönstret såg man en mycket liten del av skolgården det var enbart en backe upp mot parkeringen som syntes.

6.1.2. 16 november 2009 – Måndagsboken

När Emma anlände till skolan samlades eleverna innan de skulle åka med bussen ner till gymnastiksalen. Detta på grund av att skolan inte har en egen gymnastiksal och därmed lånar en gymnastiksal i närheten. Klassföreståndaren hade redan berättat för eleverna att Emma skulle vara med den veckan och observera hur de lär sig läsa och skriva. Det var 21 elever som var närvarande denna måndag samt klassföreståndaren och en resurslärare.

Efter att de hade varit på idrott samlades alla eleverna på den runda mattan i klassrummet igen. Då skulle de gå igenom datumtavlan. Det var en elev som fick ändra på tavlan så att det stod rätt vecka, dag, månad, årstid, år samt att sätta upp bilder på vad det var för väder ute och vad man behöver ha för kläder ute. Sedan fick eleven läsa upp det för hela klassen innan de skulle skriva i sina måndagsböcker. Med måndagsbok menas att de skriver i den varje måndag vad har gjort under helgen. Det var en elev som delade ut böckerna till alla elever, samtidigt poängterade klassföreståndaren att eleverna skulle tänka på stor bokstav efter punkt och skriva med små bokstäver. Efter detta satte sig alla eleverna vid borden med sina måndagsböcker och man hör hur de allra flesta barnen ljudar fram bokstäverna till det som de skall skriva. När eleverna inte kunde stava det som de ville skriva räckte de upp handen och väntar tills klassföreståndaren eller resursläraren kommer. Då förklarade eleven vad det är för att få hjälp läraren som skrev ned ordet så som det skulle stavas, men bara ifall det var ett ord som var svårt att ljudar fram, annars hjälptes läraren och eleven åt att ljuda fram ordet. Klassföreståndaren berättade även för Emma att dessa böcker rättar hon inte så mycket. Hon sa däremot att hon rättar lite hårdare när det gäller de elever som har som mål att skriva punkt eller små bokstäver på rätt ställe.

Emma gick runt och tittade när eleverna skrev i sina måndagsböcker. Sedan fick hon även låna barnens böcker för att kopiera, för att ha som underlag till uppsatsen. Emma koncentrerade sig på att titta på de fyra utvalda eleverna, som hon sedan skulle intervjua. När man ser på elevernas texter ser man att Pär blandar stora och små bokstäver i sin text och han har avslutat med punkt. Han har däremot inte så stora mellanrum mellan orden så att det är svårt att dela upp orden. Sedan har han inte heller fått med alla vokaler i orden dessutom

skriver han en del bokstäver spegelvänt. Frida använder sig av stor bokstav i början av meningen och sedan skriver hon med små bokstäver. Hon har ett tydligt mellanrum mellan orden och använder sig av punkt. Det som saknas i denna text är att hon har missat dubbelkonsonant. Johanna använder sig av både stora och små bokstäver i sin text. Det är stora bokstäver efter att hon har satt punkt, men de kommer även mitt i en mening. Axel använder stor bokstav i början av meningen samt i namn i texten. Sedan använder han sig av små bokstäver och han har ett tydligt mellanrum mellan orden. Han avslutar meningen med punkt.

Efter lunchen tar klassföreståndaren med sig två elever till ett litet rum där hon berättar för eleverna att de arbetar med något som heter *Nya språket lyfter*. Hon berättar för eleverna att det handlar om hur långt man måste ha kommit med sin läs- och skrivutveckling när de går i skolår tre. Detta för att det är bra för eleverna att veta redan från början vad som kommer att förväntas av dem. Sedan fyller de i de rutorna som eleven och klassföreståndaren tillsammans är överens om att eleven har uppnått. Klassföreståndaren poängterar att de inte fyller i en ruta innan eleven verkligen kan och är helt säker på det som står i rutan.

6.1.3. 18 november 2009 – Läsläxa

När eleverna kommer in i klassrummet är Emma och klassföreståndaren redan där, eftersom klassföreståndaren har fyllt i dagens schema på tavlan. Alla elever sätter sig ner på den runda mattan i klassrummet och så går de igenom datumtavlan. Sedan går alla elever och hämtar sin läsläxa. Alla eleverna skall få följa med klassföreståndaren ut och läsa för henne, en i taget. Emma får följa med och lyssna på när eleverna läser. I klassen arbetar de med ett undervisningsmaterial som heter *Kom och läs* och i detta material finns det läseböcker som är uppdelade i tre olika svårighetsgrader som är följande:

- A – den enklaste med bara ett fåtal meningar på varje sida.
- B – den med något svårare text.
- C – den med mycket text och även mest avancerade.

Läseböckerna heter *Förstagluttarna* och det är ur denna läsebok som eleverna fick läsa för klassföreståndaren. När eleverna läste tyckte Emma att de hade ett bra läsflyt genom texten. Man märkte att de hade tränat mycket på sin läxa. När de hade läst färdigt skrev klassföreståndaren ett par ord i elevernas läsläxahäfte som skickas mellan skolan och hemmet. Det som klassföreståndaren skriver är hur det har gått under läsningen. Efter att alla eleverna fått läsa, så läste klassföreståndaren i C-boken, den svåraste boken, nästa veckas läsläxa. Detta för att alla eleverna skulle få lite mer förståelse för vad texten handlade om. I alla böcker handlar det om samma sak fast det står olika mycket om händelserna. När klassföreståndaren läste en målande beskrivningar ur boken *Förstagluttarna* som exempelvis ”Gröten simmade i mjölken” för att vara säker på att alla barnen förstod berättade klassföreståndaren att hon tänkte på risgrynsgröt med armar och ben som simmade. Så frågade hon eleverna ifall det var så de menade eller om de tänker på något annat sätt. Då sade eleverna bland annat att det är när ”risgrynsgröten är en klump i mjölken”, ”när det flyter runt ”och att det är att” gröten är så rinnande”.

6.1.4. 19 november 2009 – Berättelser

Innan eleverna börjar har klassföreståndaren skrivit dagens schema på tavlan sedan har hon startat lugn musik, samt tändt ett ljus som står i samlingen. Detta har hon gjort för att visa för eleverna att idag skall de arbeta med berättelser, för så gör hon varje gång innan de skall sätta igång med berättelserna. När eleverna kom gick de lugnt och försiktigt in och satte sig i

ringen samtidigt som de kom prickade klassföreståndaren av vilka som hade kommit för att se om de saknade någon.

Klassföreståndaren berättade för eleverna vad som skulle hända på förmiddagen; att de ska arbeta med berättelser och att det kommer att ske på det viset att de kommer att arbeta två och två. Grupperna som skrev berättelserna hade redan lärarna satt ihop för att inget barn skall väljas bort. Det började med att klassföreståndaren dramatiserade för eleverna för att de skulle få den rätta känslan för vad som behöver vara med i en berättelse för att den skall vara intressant. Sedan fick även eleverna vara med och hjälpa klassföreståndaren med vad som kunde hända i dramatiseringen som hon utförde på golvet framför dem. Sedan fick eleverna riktlinjer som de skulle följa. Det som skulle vara med i berättelsen Var:

1. Huvudkaraktären
2. Mål
3. Hinder
4. Lösning
5. Slutet

Alla eleverna satte igång och skrev för fullt. Stämningen i klassrummet gjorde att det kändes som att eleverna tyckte att det var roligt och intressant att få skriva berättelser tillsammans.

Under lunchrasten berättade klassföreståndaren för Emma att en dag i veckan har de genomgång av en bokstav och att hon idag tar en bokstav i taget för att alla elever skall få samma grund och samma möjlighet att lära sig bokstäverna rätt. Då går hon igenom en bokstav och sedan får eleverna arbeta med den bokstaven under veckan i sina ”Tutti-Frutti-bok”, det är deras arbetsbok inom svenskan. Tutti-frutti-boken är kopplad till elevernas läsebok. Sedan berättade även klassföreståndaren att hon inte arbetar rakt av efter det som står i lärarhandledningen som finns till elevernas arbetsbok, utan att hon plockar de delar som hon anser vara relevanta samt sådant som hon anser att barnen lär sig på.

6.2. Intervju med eleverna på friskolan

Den fjärde dagen på friskolan var det dags att intervjua eleverna. Innan Emma kom ut till skolan, hade det skickats ut lappar till föräldrarna om deras godkännande för att få intervjua barnen samt observera deras barn (se bilaga 3). Emma hade fått in 21 lappar med godkännande på. Utav dessa 21 elever hade 4 elever valts ut för att göra en grundligare studie på.

Emma gick iväg med Frida till ett litet rum som låg i hallen utanför klassrummet. I detta rum brukar de sitta när eleverna läser sin läsläxa för klassföreståndaren. För att underlätta vid intervjun spelade Emma in intervjuerna på sin mobiltelefon, för att sedan lyssna igenom vad som sades under intervjuerna.

6.2.1. ”Man kan skriva brev till sin farmor och farfar” Frida, 7 år och 1 månad

Emma började med att berätta för Frida att hon kommer att spela in hela intervjun med sin mobiltelefon som låg på bordet, för att komma ihåg vad både Emma och Frida har sagt under intervjun. Första frågan Emma ställde var ifall det är bra att kunna läsa och skriva. Frida svarade snabbt att hon tycker att det är mycket viktigt att kunna läsa för att exempelvis hitta till glasskiosken. Till exempel om det inte är en symbol för glass utan att det bara står skrivet *glasskiosk* så behöver man kunna läsa för att veta att det står *glasskiosk*. Sedan berättade Frida att det är bra att kunna skriva för att:

Om man tillexempel vill skriva ett brev. Om man vill säga hej till sin farmor och farfar som bor i ett annat land, så kan man skriva något.

Frida, 7 år

Hon tyckte även att det är bra att kunna skriva om man vill skriva en berättelse. Emma frågar Frida därefter varför hon vill kunna läsa och skriva, då berättar Frida: "För att jag vill visa för min mamma och pappa att jag är duktig och att jag gillar att läsa kapitelböcker och så."

Emma frågade Frida hur man gör när man läser och skriver. Då svarade Frida att man stavar till ordet, ifall man vet hur det stavas. Sedan berättade hon för Emma att c kan låta på många olika sätt. Intervjun fortsatte med frågan: hur lärde du dig läsa och skriva. Frida berättade:

Jag kommer inte riktigt ihåg. Just de... min mamma och pappa lärde mig lite och sen lärde jag mig faktiskt lite av mig själv att läsa. Jag tror att jag lärde mig skriva, lite här (i skolan) och lite hemma och lite själv. Med träning och så.

Frida, 7 år

När Emma frågar Frida ifall hon kan läsa och skriva och det svarar hon att det kan hon, då frågar Emma om hon tycker att hon läser bra och Frida tycker att hon läser jättebra. Sedan frågar Emma Frida vad hon skall göra för att bli bättre på att läsa och skriva. Frida svarade att hon ska bli bättre genom att träna mycket. Då frågade Emma vad man gör när man tränar. Frida svarade att man skriver bokstäver mycket fint och att hon senare vill lära sig skriva skrivstil.

Emma frågar Frida vad hennes lärare gör för att hon ska bli bättre på att läsa och skriva, då svarar Frida att:

Hon gör så att till exempel hon tar läsläxa. För att lära oss skriva så har vi tuttifruitti boken, så får vi en bokstav som vi ska lära oss att skriva uppifrån och ner.

Frida, 7 år

Emma tackar sedan Frida för att hon har fått intervjua henne och ber henne sedan att hämta Pär som var nästa elev att bli intervjuad.

6.2.2. "Man skriver bokstäver och sånt" Pär, 7 år och 10 månader

Efter ett par minuter kom Pär in i rummet och Emma ber honom sätta sig ner på en stol. Emma förklarade även för Pär att hon kommer att spela in intervjun på mobiltelefonen och Pär tyckte att det var okej.

Emma började fråga Pär om han anser att det är bra att kunna läsa och skriva, och i så fall varför han tycker det. Pär tycker att det är bra för att då kan man läsa på skyltar och man kan skriva brev. Emma frågade Pär varför han vill kunna läsa och skriva. Då berättade han att det är för han tycker att det är roligt att läsa böcker och för att då kan han skriva saker.

Emma fortsatte att fråga Pär om han kan läsa och skriva och ifall han tycker att han är bra på att läsa och skriva. Pär berättar att han är ganska bra på det. Nästa fråga löd: hur lärde du dig läsa och skriva? Pär svarade: "Jag ljudade orden". Emma frågade Pär sedan vad han anser att han skall göra för att bli bättre på att läsa och skriva. Då svarade han att han skall göra det oftare. Till sist frågade Emma Pär vad hans lärare brukar göra för att lära honom läsa och skriva. Då svarade han att han brukar sitta och läsa för henne ibland. Sedan fick Pär gå tillbaka in i klassrummet och säga till Johanna att hon skulle komma ut till Emma.

6.2.3. ”Om man ska skriva en bra bok, då är det bra att kunna läsa och skriva” Johanna, 7 år och 9 månader

Emma började förklara även för Johanna att hon kommer att spela in intervjun på mobiltelefonen och varför hon gör det.

Emma börjar fråga Johanna ifall hon tycker att det är bra att kunna läsa och skriva samt varför hon tycker det. Då berättar Johanna att hon tycker att det är bra för att om man ska skriva en bok så behöver man både kunna läsa och skriva. Sedan frågade Emma Johanna vad man kan göra ifall man kan läsa och skriva, då svarade hon:

Man kan, jag brukar läsa ord som jag vill veta vad det står. Man kan läsa för kompisar eller för fröken. Jag skriver en bok hemma som handlar om en hund som kan prata. Man kan skriva en lapp till sina föräldrar.

Johanna, 7 år

Emma fortsatte med att fråga varför Johanna vill kunna läsa och skriva. Hon svarade att hon vill kunna läsa och skriva för att det verkar kul samt att hon tycker att det är roligt att skriva böcker. Sedan frågade Emma ifall Johanna är bra på att läsa och skriva och det tycker hon att hon är. Emma frågade Johanna om hon minns när hon lärde sig läsa och skriva. Johanna svarade:

Det började när jag skulle ta hem och läsa min läsläxa, då vet jag att jag kunde läsa. Jag bara började ljuda. Jag kunde bokstäverna.

Johanna, 7 år

Nästa fråga som Emma ställde till Johanna var vad hon skulle göra för att bli bättre på att läsa och skriva. Johanna svarade att hon ska läsa ord som hon brukar se, hon ska läsa sin läsläxa samt skriva sin bok. Till sist frågade Emma Johanna vad hennes lärare gör för att hon ska bli bättre på att läsa och skriva. Johanna berättade att hon tycker att hennes lärare bara ger henne läsläxor, säger att hon ska ljuda och att läraren frågar henne ifall hon kan läsa.

Sedan fick Johanna gå tillbaka till klassrummet och be Axel att han skulle komma till Emma för att bli intervjuad.

6.2.4. ”Hon ger svårare böcker” Axel, 7 år och 1 månad

När Axel kom in i rummet satte han sig på en stol mittemot Emma. Även denna gång förklarade Emma att hon spelar in intervjun på mobiltelefonen för att minnas allt som sagts under intervjun.

Första frågan Emma ställde till Axel var ifall han tycker att det är bra att kunna läsa och skriva samt varför han tycker det i så fall. Axel tycker att det är bra att kunna läsa och skriva för att då kan man läsa för sina barn, läsa på skyltar samt skicka brev. Sedan frågade Emma ifall Axel kan läsa och skriva. Då svarade han att det kan han och att han är bra på det. Han vill kunna läsa och skriva för att han tycker att det är roligt.

När Emma frågade Axel om han kommer ihåg när han lärde sig läsa och skriva, svarade han att han läste mycket böcker. Men hur han lärde sig skriva det minns han inte. Sedan frågade Emma vad han skall göra för att bli bättre på att läsa och skriva, då svarade han att han ska läsa och skriva mycket.

Intervjun fortsatte med att Emma frågade Axel vad läraren gör för att han ska bli bättre på att läsa, då svarade han att hon ger honom svårare böcker. Han berättade för att han ska bli bättre på att skriva säger hans lärare till honom att använda små bokstäver.

Efter det tackade Emma Axel för intervjun och de gick tillbaka in i klassrummet.

6.3. Eleverna läser högt för Emma

Den fjärde dagen på friskolan var det dags för de fyra utvalda eleverna att läsa högt för Emma. Först kom Frida in i rummet för att läsa för Emma. Texten eleverna skall läsa är en text som eleverna inte är bekanta med sen tidigare (se bilaga 4). Frida läser texten utan problem. Hon har ett bra flyt genom nästan hela texten det var bara ett ord som hon stakade sig på och det var ordet *stryker*. Frågorna som finns till texten besvarar Frida utan problem.

Näst efter kommer Pär som ljudade fram varje ord, även de ord som det verkade som att han egentligen kunde. Pär har svårt att koncentrera sig när han ska läsa den okända texten. Han rör sig en del och tittar upp för att få respons. Emma uppmuntrar Pär att läsa vidare, men när han kommit halvvägs anser Emma att Pär börjar ge upp. Detta avgjorde Emma genom att Pär började vrida sig mer, läste en bokstav, tittade upp och började sucka mycket. Då säger Emma att hon kan läsa färdigt så att han ska få svara på frågorna till texten. Då lyssnade han intresserat. Pär klarade frågorna utan problem.

Därefter är det Johannas tur att läsa samma text för Emma. När Johanna börjar läsa går det väldigt sakta och hon chansar på många ord vad det skulle kunna vara. När det stod *katt* läste hon det som *kommer*. Då bad Emma Johanna att hon skulle ljuda högt istället så att hon hör bokstäverna. När hon gjorde det gick det mycket bättre. Johanna ljudade det flesta orden i texten, men klarade sig igenom hela texten utan att bli okoncentrerad. Hon klarade av att svara på alla frågor utom en, och det var: "Var sitter katten?". Då svarade Johanna att den satt i mammas sko.

Sist kom Axel in. Han satte sig jämte Emma och började läsa texten. Axel läste hela texten utan problem. Han hade bra flyt genom hela texten och klarade alla frågor. Sedan gick Emma och Axel tillsammans tillbaka till klassrummet.

6.4. Intervju med klassföreståndaren på friskolan "Vi lär oss läsa" Elisabeth, 35 år

Emma och klassföreståndaren, som vi kommer att kalla Elisabeth, gick in och satte sig i samma rum som Emma hade suttit och intervjuat barnen i tidigare denna dag. Emma spelar in denna intervju på sin mobiltelefon och berättar det för Elisabeth och varför hon spelar in. Emma intervjuar Elisabeth om hur hon ser på läs- och skrivinlärning samt om dess metoder. Emma börjar fråga Elisabeth hur gammal hon är och hon svarar att hon är 35 år gammal. Sedan frågar Emma ifall Elisabeth kommer ihåg när hon själv lärde sig läsa och skriva. Elisabeth kommer tyvärr inte ihåg när hon lärde sig att läsa och skriva, men hon kommer ihåg vissa händelser som när hon läste på ett mjölpaket. Elisabeth berättar att förmodligen var det logografisk läsning med andra ord hade hon lärt sig vad det stod och läste egentligen inte. Nästa fråga till Elisabeth var ifall hon minns vad hennes lärare gjorde för att hon skulle lära sig läsa och skriva? Hon svarade:

Jag hade ju läsebok men jag kan inte komma ihåg om vi hade läsläxa och sådana grejer. Jag kommer ihåg att vi hade "vi lär oss att läsa" tror jag att den hette... Sen om de bara var något vi hade i skolan, det minns jag inte. Sen har jag många minnen kvar från vissa moment hur vi gjorde för att lära oss ljudstridig i stavning och sådant där... Detta gjorde vi redan på lärarutbildningen och ja kunde inte ens då komma ihåg, för 12 år sedan. Hur det hade gått till eller hur det var. Jag vet att jag läste mycket, jag läste med morfar i tidningen och att jag läste så där. Jag kommer inte ens ihåg om vi gick igenom bokstav för bokstav eller om vi hade något arbetshäfte.

Elisabeth, 35 år

Emma frågade sedan varför Elisabeth tycker att det är viktigt att lära sig läsa och skriva? Hon svarade att det är så mycket i samhället som bygger på att man kan läsa och skriva. Det spelar ingen roll vilket yrke man har. Man kanske inte använder läsning och skrivning i själva arbetet men för att lära sig om sitt yrke kan man behöva läsa. Sedan är det även en social sak och även för nöjes skull för att läsa en bra bok eller för att lära sig mer. Elisabeth anser att läsa och skriva är som någon slags bas i hela samhället.

Intervjun fortsatte med frågan: "Vilken undervisningsmetod använder du dig av inom läs- och skrivinlärning?" Då svarade Elisabeth först lite halvt ironiskt: "Min". Sedan utvecklade hon sitt svar med att hon gör en blandning av allt. Hon berättade att hon låter eleverna skriva så fort de börjar skolan, då man skriver på talets grund. Sedan berättade hon att hon blandar helordsmetoden med logografisk träning, sen använder hon även ljudning. Elisabeth berättar att hon anser att ljudning är basen och att det är något man behöver kunna. Hon berättar även att hon plockar de delar ur olika metoder som hon tycker är bra och passar till hennes klass. Nu använder hon sig av en läslära med läsebok, som är en sorts blandning av både helordsmetod och ljudning. Eleverna får arbeta på den nivån de befinner sig på och man lär ut varje del för sig. Men som Elisabeth berättar att det är inte i tron om att: gör vi inte detta kommer eleverna inte lära sig. Utan mer för att inte minska vikten av att ljuda.

Till sist frågade Emma hur Elisabeth gör för att se till varje barns behov, då berättade Elisabeth att varje vecka får eleverna läsläxa. Hon lyssnar av varje elev på läxan för att se elevernas progression och sedan skriver hon även till föräldrarna hur det har gått eller vad hon tycker att eleven behöver träna mer på. Elisabeth berättar att hon lyssnar på eleverna varje vecka till en början och sen beror det på hur elevernas progression om man kan minska det till varannan vecka istället. Sedan berättar Elisabeth att när det gäller skrivning så skriver eleverna varje måndag och fredag, i deras måndagsbok och loggbok. Hon förklarar att innan eleverna är klara med dessa böcker måste en vuxen titta på vad de har skrivit. Och det gör hon inte för att titta på vad de har skrivit, utan för att hon skall kunna ge dem rätt respons. Sedan berättade Elisabeth att hon brukar ha resurslärare inne i sitt klassrum, då brukar dessa lärare fråga Elisabeth ifall det är något speciellt de skall tänka på. Dessa lärare brukar ibland vara noggrannare med rättningen än vad Elisabeth är, Elisabeth tror att det beror på att de inte har samma bild av eleven som hon har. Hon förklarar det så här:

De kanske rättar någonting som jag inte skulle rätta, för att jag kan tycka att det är bra att det finns i de här böckerna till exempel i måndagsboken, har de glömt ett *o* eller att de har skrivit cykel utan ett *e*. Då säger inte jag, utan då är de nöjda och glada för att de har skrivit cykel. Men där kanske de som inte tänker riktigt likadant som jag, säga att "du har skrivit fel där" och det är inte för att vara taskig. Jag kan tycka att de ska synas i boken för att nästa vecka kanske det är ett *e* med.

Elisabeth, 35 år

Elisabeth berättar även att inför att eleverna skall skriva så berättar hon för hela klassen att de skall tänka på att skriva med små bokstäver och att använda punkt. Men att hon inte är lika hård mot de elever som svårt med motoriken. Elisabeth berättar vidare att genom utvecklingssamtal, individuella utvecklingsplaner (IUP) och att hon för anteckningar om eleverna för att komma ihåg vad som har hänt i olika situationer, hur de utvecklas samt vad hon har tänkt för de olika eleverna. Sedan tackade Emma Elisabeth för att hon fick intervjua henne.

6.5. Anna besöker eleverna på den kommunala skolan

Anna begav sig, den 16 november, till en kommunal skola belägen ute på landsbygden. Skolan i fråga kommer att i denna studie ha det fingerande namnet Majaskolan. Även elever och lärare som nämns har fingerande namn. Skolan är en liten skola med klasserna F-6 och med cirka 100 elever. Klassen som Anna besöker är en sammanslagen etta och tvåa som har

en del av veckans lektioner tillsammans. Det är en klass på 20 elever varav 12 är ettor och 8 är tvåor. Tillsammans med klassföreståndaren valde Anna ut fyra elever som sedan blev intervjuade och observerade. På grund av sjukdom var det många barn borta från klassen och det gjorde att Anna fick intervju tre pojkar och en flicka istället för två av varje kön. De barn som valdes ut har fått andra namn än sina riktiga och kommer i denna text heta Sune, Fredrik, Patrik och Linnea.

6.5.1. Öppet välkommande

När Anna kommer tidigt på måndagsmorgonen är skolgården tom och från den gula tegelstensbyggnaden lyser det inbjudande från alla klassrummens fönster. Inne i skolan möts man av väggar fulla med teckningar av alla de slag och en massa andra kreativa föremål skapade av skolans elever. Korridoren med alla klassrumsdörrar är full med skor, ytterkläder och krokar med alla elevernas namn. Klass ett har sitt klassrum längst bort i korridoren tillsammans med klass två. Anna möts av en öppen klassrumsdörr och ett klassrum med endast 6 stycken elever och en lärare. Anna hälsas välkommen och alla elever i klassen får presentera sig med sitt förnamn. När Anna kommer är inte klass två inne i klassrummet utan bara klass ett. De har precis läst sin tystläsningsbok, vilket de gör varje morgon alla dagar i skolveckan.

6.5.2. Lärandemiljön - nära till böcker i klassrummet

När man stiger in i klassrummet möts man direkt av ett bokrikt rum med böcker i bokhyllor och i små färgglada korgar på de breda fönsterbräderna. Längs ena väggen finns det en lång bänk som är i lagom höjd för en 7-åringens längd. På den hittar vi mängder av läromaterial så som läsförståelsekort, mattespel och annat som kan tänkas användas som hjälpmedel i andra ämnen. Längst fram i klassrummet finner vi på väggen en svart tavla med tavelkriterior. Ovanför tavlan sitter hela alfabetet uppsatt där varje bokstav står på ett A4-papper med en bild till under sig, som visar någon sak som börjar på den bokstaven.

Eleverna sitter i mindre grupperingar om fem vid varje bord. Eleverna har inte bänkar utan lådor i hyllorna där de förvarar diverse skolmaterial. De sitter blandat både ettor och tvåor tillsammans. Längst ner i klassrummet finns en liten datorhörna inringad av några hyllor. I närheten finns även en liten tvåsitssoffa där eleverna under veckan ibland tar med sig sin bok eller annan skoluppgift och sätter sig.

Klassrummet har fönster som är höga och därför släpper in mycket ljus. Från alla fönster kan man se skolgården som är nästan helt täckt med asfalt. Klassföreståndarens kateder står längst fram i klassrummet på sidan av den svarta tavlan in mot väggen. Den används aldrig av klassföreståndaren när Anna är där på besök. Däremot används den av någon elev ibland när han/hon vill få lite mer ro.

6.5.3. Björnen Björn från Båstad åker och badar på badhuset i Borås.

Strax därefter ber klassföreståndaren alla elever att sätta sig i en halvcirkel på golvet framför en stol. Klassföreståndaren vänder sig bort ett ögonblick och när hon vänder sig om sitter på hennes hand en liten handdocka som är en björn. Han heter Björn och har kommit för att träffa alla elever i klassen. Klassföreståndaren som är Björns röst börjar berätta för eleverna var Björn bor men ljudar bara bokstaven B. Eleverna i klassen förstår med en gång vad de skall göra då de tidigare gjort samma sak med andra bokstäver. Eleverna börjar utropa olika städer som börjar på bokstaven B som till exempel Bollnäs, Bredared och så vidare och Björn väljer sedan att komma från Båstad. Björn berättar att han på lördag ska åka och "B", återigen ljudar bara klassföreståndaren bokstaven B. Eleverna kommer med förslag på vad Björn skall göra och var någonstans han skall bada. Allt slutar med att björnen Björn som bor i Båstad

skall, på lördag, åka och bada på badhuset i Borås. På badhuset skall Björn bada i bubbelpoolen och basta. Klassföreståndaren presenterar en ny gemensam bokstav varje vecka med hjälp av en handdocka.

Efter att björnen Björn gått och lagt sig i sin lilla byrålåda får alla elever ta fram sin bokstavsbok, *Trulles ABC*. I den arbetar alla elever i klassen med individuellt valda bokstäver, med andra ord väljer varje elev vilken bokstav han/hon närmast vill arbeta med. I boken arbetar eleverna med varje bokstav på tre sidor. Först får de måla något som börjar på den bokstaven som de arbetar med och efter det skall de ringa in ord som börjar på den bokstaven. Sedan skall eleven skriva ord som börjar på den utvalda bokstaven. Nästa sida består av bilder på olika saker som börjar på den bokstav som de arbetar med. Här skall de nedanför bilden skriva namnet på saken till exempel *bil*, de skall även kryssa i hur många bokstäver ordet innehåller. Samtidigt som de arbetar i sin bokstavsbok får varje elev gå fram till svarta tavlan och, med en pensel doppad i vatten, skriva sin utvalda bokstav liten och stor. Detta för att träna på att skriva bokstaven på rätt sätt, börja på rätt ställe och skriva den på rätt ställe på linjen. Eleven får först gå tillbaka till sin bokstavsbok när klassföreståndaren har godkänt hans/hennes bokstav.

Denna dag ser även klassföreståndaren efter hur långt de har kommit i sin läsutveckling. Detta gör hon utifrån ett papper med en del olika läsövningar. Eleverna får bland annat visa att de känner igen hela alfabetets stora och små bokstäver. Sedan skall eleverna även läsa en del korta ord, sedan lite längre ord och sist en del meningar. Anna får sitta med under tiden som klassföreståndaren genomför detta.

6.5.4. Alla skriver saga

Eleverna skriver även egna sagor i små pappershäften där det finns ränder för att skriva sagan på varje sida och även plats för att måla en tillhörande bild. En saga är inte den andra lik, en handlar om en bortsprungnen kaninunge, en om en motocrossförare och en annan om ett monster som gått vilse i skogen. Anna valde att koncentrera sig på de fyra utvalda eleverna, som hon senare skulle intervjua, och deras texter. Linnea använder sig av stor bokstav i början av vissa meningar. Hon använder sig även av mellanrum mellan orden men dock inte punkt. Fredrik använder sig av punkt i sina meningar och har mellanrum i sina meningar. Fredrik klarar dock inte av att använda sig av stor bokstav i början av meningarna. Sune blandar stora och små bokstäver i sina meningar och har mellanrum mellan orden på vissa ställen i texten. Patrik använder sig till största delen av stora bokstäver i texten som Anna får ta del av som han skrivit är det endast bokstaven <u> som skrivs som ett litet <u>. Patrik använder sig inte av några mellanrum mellan orden men har ett kommatecken mellan varje ord som han skrivit.

6.6. Intervju med eleverna

Tredje dagen ute på den kommunala skolan så var det äntligen dags för att börja med intervjuerna. Nu skulle vi få reda på vad eleverna tyckte om att läsa och skriva och hur mycket eleverna minns av hur de lärde sig att läsa. Innan Anna kom ut och besökte skolan hade vi redan skickat ut lappar om tillåtelse från föräldrarna att intervjua och observera deras barn (se bilaga 3). Anna hade fått in 7 lappar med godkännande av 12 lappar, men av de sju eleverna var fyra sjuka och alltså inte i skolan. Anna valde att börja intervjua de tre eleverna som var i skolan och som hade lämnat in lapp om tillåtelse från föräldrarna.

Klassföreståndaren gav som förslag att intervjuerna kunde ske i konferensrummet, för där skulle ingen störa. Anna tog med sig Linnea, den enda flickan från denna klass som hade fått tillåtelse att intervjuas, till konferensrummet. Väl framme vid konferensrummet upptäcker Anna och Linnea att det är upptaget av andra lärare och skolans rektor. De bestämmer sig för att gå vidare till lärarrummet där det finns soffor och bord att sätta sig vid.

6.6.1. ”Man kan läsa på skyltar” Linnea, 7 år och 6 månader

Lärarrummet är fritt från andra människor, och Anna och Linnea sätter sig båda i soffan. Anna berättar för Linnea att hon kommer spela in hela intervjun med sin mobiltelefon för att hon ska komma ihåg allt de säger. Anna börjar fråga Linnea om det är bra att kunna läsa och skriva. Linnea tar lång tid på sig att svara, hon tittar upp i taket och biter sig lite i läppen. Efter en stund säger Linnea att det är bra att kunna läsa när man kör bil för då kan man läsa alla skyltar på vägen. Anledningen till att det är bra att kunna skriva är för att annars kan man inte skriva brev. Linnea berättar för Anna att hon brukar skriva brev hemma. Anna undrar varför Linnea vill kunna läsa och skriva. Linnea är tyst en stund, frågan verkar svår att svara på. Anna frågar om det finns böcker som hon vill läsa och det finns det. Anna undrar om Linnea läser någon bok nu och vad den i så fall heter. Linnea läser en bok hemma som heter *Sofie Modig - Älvan*, Linnea berättar för Anna vad den handlar om:

Den är spännande. De har en magiväska. Det är några som heter Rebecka och Kristin som känner alla älvorna. Så är det en svartalv som... som tar dem. Älvorna, älvornas äldrottningen och älvkungen ska ha sitt jubileum så kommer svartalvorna och förstör det och eh, för att det är, det är... jag kommer inte ihåg vad det heter, men han ska också ha sånt. Så svartalvorna försöker ta deras magiväska så att de kan ha vad som helst...

Linnea, 7 år

Linnea berättar även för Anna att hon inte har mycket kvar av boken. När Anna frågar om Linnea tycker att hon läser och skriver bra svarar hon snabbt ja. Linnea behöver ibland fråga om hur ord stavas men det är bara de ord Linnea tycker är svåra. Linnea berättar att hon redan innan ettan kunde läsa men att hon lärt sig ännu mer nu i ettan. Linnea berättar:

Jag vet när, när en gång, tog jag en lätt bok första gången jag skulle pröva och läsa... då läste jag orden, sen tog jag en svårare och svårare så blev jag mycket bättre

Linnea, 7 år

Anna fortsätter intervjun med att fråga om Linnea minns hur hon började skriva. Linnea berättar att hon började med att skriva namn och efter det skrev hon ett brev till sin kompis. Hon förklarar för Anna att hon ljudade fram orden som hon skrev till exempel ordet *till*, där kunde hon höra att det skulle vara två *l*. Anna frågar Linnea om hon kan hela alfabetet och då börjar Linnea sjunga hela alfabetet i melodin till *Blinka lilla stjärna*. Linnea tycker att om man ska bli bättre på att läsa ska man läsa mycket böcker. Anna frågar Linnea om vad man kan göra för att bli bättre på att skriva. Då svarar Linnea att man kan ljuda fram orden. Anna frågar Linnea vad hennes lärare gör för att hon ska bli bättre på att skriva. Linnea svarar:

Vi har en kattbok. Och där om jag har G då skriver hon kanske Gustaf och Göran och Gunnar... Ah, och då ska jag skriva det sen... och så har vi ord sen glass och glas så kan man ta groda eller gris så ska man skriva... och sen ska vi måla en sak som börjar på G. Och så har vi ABC-Trulle där e lite andra grejer

Linnea, 7 år

Anna avslutar intervjun med att fråga vad lärare gör för att hjälpa eleverna i klassen att bli bättre på att läsa. Linnea berättar då för Anna att de brukar läsa för varandra två och två. Anna tackar Linnea för att hon fick intervjua henne och ber Linnea att hämta hit näste elev som är Patrik.

6.6.2. ”Annars måste man gå i skolan hela tiden” Patrik, 6år och 11 månader

Efter bara någon minut kommer Patrik inspringande i lärarrummet. Anna ber Patrik sätta sig i soffan och förklarar för Patrik, som hon tidigare gjort för Linnea, att hon kommer med hjälp av mobilen spela in deras samtal så att hon inte ska glömma av något viktigt som Patrik säger.

Patrik sätter sig i soffan och lyssnar på frågorna som Anna ställer. Patrik tycker att det är bra att kunna läsa och skriva för annars skulle man vara tvungen att gå i skolan hela tiden. Anna låter Patrik fundera över vad han kan göra när han kan läsa och skriva, och efter en stund talar Patrik om att man kan använda sig av det när man skall skriva mattetal eller lösa korsord. Men löser korsord gör han inte själv, det är hans mormor och morfar som gör. Patrik berättar att han hemma läser läsläxor och ibland serietidningar, men det är jobbigt. Om Patrik skall skriva om något skriver han helst om crossar. Efter tre frågor börjar Patrik röra på sig. Ena stunden sitter han på golvet, sedan ligger han upp och ner i soffan, med benen upp på ryggstödet. Anna försöker fortsätta med nästa fråga om Patrik tycker att han kan läsa och skriva. Patrik svarar kort ja medan han låter sig glida ner från soffan som en mask ner på golvet. Anna ber till slut Patrik att sätta sig riktigt skönt i soffan så att hon kan fortsätta intervjun. Patrik lägger sig till rätta i soffan med huvudet på armstödet och fötterna bort mot Anna. Anna frågar Patrik om han kommer ihåg hur han lärde sig läsa och skriva. Patrik funderar en stund och svarar sedan: ”Mamma sa att man läser såhär att man inte läser g g g utan läser g” (Patrik, 7 år). Anna undrar om Patrik menar att man i till exempel ordet *ligger* inte nämner varje g i det ordet. Patrik nickar till svar. Innan han började i ettan, berättar Patrik, kunde han skriva några ord som till exempel *riddartorn*. Anna ber Patrik berätta om vad han kan göra för att bli bättre på att läsa och han berättar att man bara behöver fortsätta skriva olika saker. På frågan om vad hans lärare gör för att han ska bli bättre på att läsa och skriva svarar Patrik på följande vis: ”Typ ingenting. Hon bara säger läs nu säger hon bara” (Patrik, 7 år). Patrik berättar även att hans mamma brukar hjälpa honom hemma att läsa. Under nästan hela intervjun har Patrik haft svårt att sitta still och rusar snabbt iväg till klassrummet när Anna talar om att sista frågan är ställd.

6.6.3. ”Jag bara tog upp en bok och så började jag läsa” Sune, 7 år och 7 månader

Efter Patrik är det Sunes tur att komma bort till lärarrummet för att bli intervjuad. Han kommer sakta ingående och sätter sig i soffan bredvid Anna. Anna förklarar även för Sune att hon ska spela in deras samtal så att hon inte skall glömma bort något viktigt som de säger. Sune sätter sig till rätta och Anna undrar om det är bra att kunna läsa. Sune är tyst som om han funderar men till slut får Anna ett svar: ”Det är roligt att läsa, det säger i alla fall mina föräldrar... och det är det!” (Sune, 7 år).

Anna frågar varför det är bra att kunna skriva. Sune talar om att det är bra att kunna skriva för då kan man nämligen skriva meddelanden. Sune tycker det är bra att kunna läsa för då kan man läsa meddelandena som man skriver samt böcker och skyltar. Sune talar även om för Anna att det är bra att kunna läsa om man ska se på en äcklig film, då måste man läsa på baksidan av filmen för att se vilken åldersgräns det är. Plötsligt får Sune syn på en uppstoppad blåsfisk i fönstret och för en kort stund så funderar Anna och Sune om huruvida fisken ser glad eller ledsen ut. De enas om att fisken ser glad ut och Anna fortsätter med frågorna. Sune säger att han är sådär bra på att läsa men att han är bra på att skriva. Anna frågar om Sune kommer ihåg när han började samt hur han började läsa då svarar Sune: ”Jag bara tog upp en bok och så började jag läsa” (Sune, 7 år).

Anna frågar även om han kom ihåg hur han började skriva. Sune berättar att han började skriva lätta ord som till exempel *hej* därefter började han skriva svårare och svårare ord. Sune talar om att om man vill bli bra på att skriva och läsa ska man skriva och läsa mer. Sune tycker även att hans lärare hjälper honom för att han ska bli bättre på att skriva och läsa. Bland annat genom att tala om när man skrivit fel.

6.6.4. ”Hon gör så att vi får läsa varje morron” Fredrik, 7 år och 7 månader

Den dag då Anna bestämde sig för att utföra intervjuerna fattades det ännu en elev att intervjua. Dagen därpå, med andra ord den fjärde dagen ringde klassföreståndaren hem till Fredriks föräldrar för att fråga om Anna fick lov att intervjua deras barn. Klassföreståndaren fick tillstånd från föräldrarna och Anna frågade Fredrik om han kunde tänka sig att bli intervjuad. Detta gick bra och Fredrik följde med Anna in i konferensrummet som denna dag var ledigt.

Fredrik och Anna sätter sig bredvid varandra och Anna börjar med att tala om, som hon gjort för de andra tre eleverna, varför hon ska spela in samtalet. När Anna frågar Fredrik om varför det är bra att kunna skriva svarar Fredrik efter en stunds tystnad: ”För att... när man går i skolan” (Fredrik, 7 år). Anna undrar om man inte behöver det när man jobbar till exempel som brandman. Fredrik tror att man kanske behöver det som brandman. Anna frågar Fredrik varför han vill kunna läsa och skriva. Då talar Fredrik om att det är för att han tycker det är bra att kunna läsa och skriva. Fredrik tycker att han är ganska bra på att läsa och skriva. Fredrik talar om att den första boken som han läste var en Casper-bok, men den tyckte han var lite svår vilket gjorde att han inte läste så långt i den. Fredrik talar även om att han kunde skriva en del namn innan han började i klass ett, det var namn som alla tillhörde familjemedlemmar. Anna frågar vidare om vad Fredrik kan göra för att bli bättre på att läsa. ”Träna... kanske läsa lite varje dag som vi gör här på skolan” (Fredrik, 7 år).

Anna frågar sedan vad Fredrik kan göra för att bli bättre på att skriva. Då svarar Fredrik att man kan träna och till exempel skriva dikter. Vidare frågar Anna vad hans lärare gör för att han ska bli bättre på att läsa och skriva. Då svarar Fredrik följande:

Hon gör så att vi får läsa varje morron. Hon gör det bara svårare och svårare. Hon gör så att vi får göra sagor och sånt. Vi gör lite böcker och sånt.

Fredrik, 7 år

Fredrik berättar för Anna att han brukar skriva sagor och att han ibland läser andras sagor i klassen men ibland även ”en vanlig bok”.

6.7. Eleverna läser för Anna

Den fjärde dagen på Majaskolan är det dags för Anna att höra de fyra utvalda eleverna läsa en text för henne. Denna gång är konferensrummet ledigt och Anna bestämmer sig för att lyssna på eleverna var och en för sig där. Först kommer Linnea med för att läsa för Anna. Linnea läser utan problem igenom texten (se bilaga 4.) samt kan svara på frågorna som hör till texten.

Näst efter kommer Patrik som genast börjar ljuda fram orden. En del av orden som till exempel *hem, en, det, sig* och så vidare behöver Patrik inte ljuda utan känner snabbt igen dem. Den första meningen går någorlunda lätt för Patrik men för varje ord som går börjar Patrik röra mer och mer på sig. Han stannar upp och tittar på Anna som för att få en respons och Anna ger Patrik uppmuntrande ord. Patrik börjar på den fjärde meningen att, som det låter, gissa vilka ord som står. Anna ber Patrik att försöka ljuda orden, men han börjar skruva mer och mer på sig. ”En mening till” uppmuntrar Anna gång på gång men till slut börjar Patrik glida av stolen på samma sätt som i soffan i lärarrummet. Anna bestämmer sig för att läsa resten av texten och ställer sedan frågorna för Patrik. Utan större problem besvarar Patrik frågorna om texten, han behöver bara i vissa fall fundera en stund.

Därefter är det Sunes tur att komma med och läsa för Anna, samma text som de andra två läst. Redan på första ordet börjar Sune ljuda och, som det verkar, gissa vilket ord det är. Första

meningen tar ca en halv minut att ta sig igenom och då med mycket uppmuntran hela tiden från Anna. När Sune ska ge sig på andra meningen verkar han besvärad och gissar stort och brett på vilka ord det är utan att ljuda mer än första bokstaven i orden. Anna ber Sune att läsa de ord som han känner igen i texten. Sune pekar på en del ord som till exempel *då*, *sig*, *den*, *mot* som han läser upp för Anna. Sune påpekar att det är lätt. Anna bestämmer sig, som med Patrik, att läsa upp resterande text för Sune och sedan ställa de frågor som hör till texten. Sune klarar även han att svara på frågorna med en aning betänketid.

Sist kommer Fredrik med för att läsa samma text som de andra eleverna. Han läser texten utan några större problem men får ljuda på en del längre ord som till exempel *halsband* och *stryker* men tar sig igenom texten på egen hand. Frågorna har han inga problem att svara på.

6.8. ”Runt om kring kan ormen sno, som en runt och fint, fint O” Kerstin, 55 år – Intervju med klassföreståndaren

Anna och klassföreståndaren, som vi här kommer kalla Kerstin, beger sig in till konferensrummet den fjärde dagen för att prata om hur Kerstin ser på läs- och skrivinläring och dess metoder. Kerstin är 55 år gammal och har varit lärare sedan hon var 30 år gammal. Med andra ord har hon varit lärare i 25 år. Kerstin gick lågstadielärare-utbildningen på lärarhögskolan i Gävle. Anna frågar Kerstin om hon kommer ihåg hur hon började läsa. Kerstin berättar att när hon gick i skolan så fick de lära sig verser till varje bokstav. Alla elever i klassen lärde sig alltid samma bokstav. Något annat som hon då fick göra var att hemma klippa ut till exempel bokstaven O från tidningar som hon sedan fick klistra in i en liten bok. ”Det var väldigt mycket att man bara skrev bokstaven i början” (Kerstin, 55 år). Om man inte skrev sin bokstav tillräckligt snyggt suddades den bort av läraren. Kerstin berättar vidare om sin egen skolgång:

Jag tror att de orden vi skrev, så skrev vi tillsammans, alla skrev så och ros. Och så skrev hon på tavlan och vi skrev av. Det var inte tal om att man själv skrev nånting förrän ganska långt fram tror jag.

Kerstin, 55 år

Anna frågar Kerstin om hon minns hur hennes lärare hjälpte henne att börja läsa och Kerstin berättar att hon redan innan skolan kunde läsa lite tack vare sin äldre syster. Kerstin berättar att alla barn i klassen läste samma stycke hela tiden även om somliga av eleverna i klassen hade klarat av något svårare. Alla fick börja från början oavsett vad man kunde innan. Kerstin berättar att hon fick läsa i en så kallad läsebok, den läste alla ur. Det fanns en läsebok för skolår ett, två och tre som man följde planerat. Om de i klassen skulle skriva något så skulle alla elever i klassen skriva om samma ämne, till exempel om en resa. Man fick med andra ord inte skriva om vad som helst.

Anna fortsätter intervjun med att fråga Kerstin varför hon tycker det är viktigt att kunna läsa och skriva. Kerstin berättar om sina tankar kring frågan:

Själva läsandet behöver man i så, i så... i alla sammanhang, det är matten och det är NO, SO. Och det är märks... asså det märks ju tydligare ju äldre man blir egentligen om man har svårt med läsförståelsen... det är ju så mycket information som är... som man läser sig till och har man inte en bra läsning och lätt att förstå det man läser då blir det så mycket tyngre då blir det så mycket svårare... Själva skrivandet är ju lite klivet nu för att det här med att skriva för hand det är ju tveksamt hur mycket det kommer bli i framtiden, de flesta kommer att skriva i datorn, i den formen. Men man måste ju ändå kunna formulera sig... Sen på sikt tycker jag att det har att göra med, det är ju demokrati egentligen, det är en demokratisk sak att kunna säga vad man tycker, skriva insändare...

Kerstin, 55 år

Kerstin tycker att det är viktigt med både läsning och skrivning och förklarar att det är en nödvändighet i dagens samhälle. Att det finns de som har det svårt i sin läsning och skrivning är Kerstin medveten om och berättar att det för dessa elever finns hjälp att få. Anna undrar vilken undervisningsmetod Kerstin anser sig använda sig av. Kerstin svarar snabbt med att hon plockar lite av allt som hon lärt sig.

Som mina de här ord och bild det är egentligen Montessori, det här med att göra på tavlan det är ju egentligen mer Freinet-inspererat. Så att jag plockar olika, jag har ju LTG lite när vi skriver verser och gjort såna tillsammans. Så jag har ingen särskild så, det enda som vi har här, som kommunen har det är att man tillsammans har ett material som, det här *Trulle* som barnen i förskoleklassen börjar med när det gäller förberedande alltså språkträning... Då har vi deras bokstavsbok... Det är väl det som vi har gemensamt, annars väljer vi... var och en gör lite som de... så länge man siktar på målen... det är olika och det är olika för olika barn, det kan vara så att nåt funkar på ett barn men funkar inte på nån annan det får man se lite.

Kerstin, 55 år

Kerstin menar att hon använder sig av olika typer av undervisningsmetoder och förklarar även att hon anser att varje elev behöver olika metoder för att lära sig. Kerstin upplever det som om klassen som hon nu har tidigt lärde sig läsa men att många av eleverna vill läsa i läseboken där det mest står uppräddade ord. Kerstin skulle hellre se att eleverna läste mer vanliga böcker. Anna frågar vidare om hur Kerstin ser till varje barns behov. Detta, menar Kerstin, att man kan urskilja genom att observera barnen när de arbetar enskilt, det är då man ser var de befinner sig i sin utveckling. Hon berättar att när de till exempel arbetar med sin bokstavsbok orkar somliga elever inte med att skriva bokstaven som han/hon arbetar med lika många gånger som de andra eleverna i klassen. I dessa fall måste man tillåta detta barn att inte skriva bokstaven lika många gånger som de andra barnen så att det inte blir för tungt för denna elev.

Och lika så när de väljer vilka ord de tar. Och då blir det ju så att de oftast... de barnen som inte tycker det är så jätteroligt att skriva väljer kortare ord medans de som tycker det är kul att skriva de får längre ord de säger längre ord de gör längre ord och de skriver mycket mer meningar. De får olika stor mängd beroende på vilket barn det är och olika svårighetsgrader. Och samma gäller ju med läsningen.

Kerstin, 55 år

Kerstin förklarar att varje enskild elev får mer eller mindre text beroende på hur långt i sin läsutveckling som de har kommit. Kerstin berättar även om att hon använder sig både av att utgå från hela ord men även att de arbetar med varje bokstav. Hon anser dock att man inte kan ha för många ord som de lär sig som helord då hon tror att barnen tappar bort kunskapen om att varje bokstav har ett ljud. Kerstin anser även att eleverna genom att läsa lär sig att snabbt se vilket ord det är utan att egentligen behöva läsa av varje bokstav. Kerstin avslutar med att tala om att de i klassen har lässtund varje morgon, detta tycker Kerstin är mycket viktigt. Efter lunch har de även inplanerat att varje dag skriva. Kerstin menar att det är viktigt att skrivandet och läsandet verkligen blir av varje dag. Kerstin anser att det inte bara är viktigt med förmågan att kunna läsa utan även att kunna förstå det de läser.

7. Analys av insamlat material

Efter besöken på de två skolorna har vi tagit del av observations- och intervjumaterialet som samlats in. Vi har tillsammans analyserat vårt insamlade material utifrån våra tidigare valda frågeställningar. Med hjälp av vår valda litteratur har vi belyst vårt ämne från olika perspektiv. Vi har även utgått från våra tidigare erfarenheter av läs- och skrivinlärning.

7.1. På vilket sätt skiljer sig undervisningsmetoderna mellan de två skolorna?

Båda klassföreläsarna beskriver sin undervisningsmetod på ett sätt där de använder sig av många olika metoder. De använder sig av det material som de anser vara de lämpligaste för klassen. Elisabeth uttrycker sig ”Jag tror att jag gör en blandning av allt” men nämner dock att ljudning är basen. Kerstin uttrycker sig ”Så att jag plockar olika”. Därefter berättar hon bland annat om metoder som LTG som är en analytisk metod samt pedagogik som Montessori och Freinet. När man läser i Caroline Libergs bok *Hur barn lär sig läsa och skriva* står det:

Man menar att i inlärningshänseende är det viktigt att kombinera ljudmetod och helordsmetod. Anledningen är att läsare anses bearbeta en text både genom att gå från de små delarna... till helheterna genom att ljuda sig fram... och genom att utgå från helheterna.

Liberg 1993:13

Detta citat ovan stödjer att det är bra att kombinera olika metoder, helst i avseende när det gäller ljudmetod och helordsmetod.

Efter att vi har varit och besökt skolorna har vi uppmärksammat att de har olika undervisningsmaterial. Den kommunala skolan använder sig av Trulles ABC vilket är en blandning av en syntetisk metod och en analytisk metod, detta betyder att de utgår från varje bokstav och dess ljud men även från hela ord som i helordsmetoden. När det gäller läsningen använder de sig av små böcker som är anpassade för elevernas läsnivå. Att välja böcker efter vad eleverna behärskar är viktigt annars riskerar man att läsandet blir en negativ upplevelse och de tappar lusten att fortsätta läsa anser vi. Friskolan använder sig av Förstagluttarna inom läsningen och för att träna skrift använde de sig av Tutti-frutti-boken. Tutti-frutti-boken är även den både syntetisk och analytisk anser vi. Efter vad vi har sett anser vi att Trulles ABC och Tutti-frutti-boken är någorlunda lika, men eftersom vi endast kan utgå från varandras observationer samt beskrivning av böckerna kan vi inte fastställa någon slutsats. Å andra sidan, efter att vi tittat på en skala som visar på vart olika undervisningsmaterial ligger i förhållande till syntetisk metod eller analytisk metod (se bilaga 5). Där konstaterar de att Tutti-Frutti ligger närmre den analytiska metoden medan Trulles ABC ligger närmare den syntetiska metoden. Samtidigt ligger bägge relativt i mitten och är med andra ord en blandning av båda metoderna.

Något som skiljer de båda lärarna åt är deras sätt att arbeta med bokstäverna. Kerstin, från den kommunala skolan, låter eleverna välja vilken bokstav de skall arbeta med då hon anser att varje barn ligger på olika nivå och behöver olika utmaningar. Att välja vilken bokstav är inte alltid så lätt för eleverna. Det förekommer att eleverna då väljer en bokstav som anses svårare än en annan fast den eleven kanske hade behövt en lättare bokstav att arbeta med. Med andra ord kan detta både hjälpa och stjälpa en elev. Elisabeth, från friskolan, arbetar på det sättet att hon tar en bokstav i taget och alla elever arbetar med samma bokstav då hon anser att alla elever då får samma grund och samma möjlighet att lära sig bokstäverna rätt. Vi anser dock att anledningen till att Kerstin jobbar på det sätt som hon gör kan bero på hennes egen skolgång där alla elever i hennes klass fick arbeta med samma bokstav en i taget. Detta ansåg hon inte var bra då hon menar att alla elever lär sig olika snabbt och behöver olika utmaning.

7.1.1. Hur ser miljön ut?

Om vi jämför de två klassrummen som vi besökt kan man se att när det gäller miljön är mycket lika. De har läromaterial lätt tillgängligt för eleverna, så som matematik- och svenskspel. Båda klasserna har även alfabetet uppsatt på väggen, i form av A4-papper. Eleverna sitter i grupper i klassrummet. I den kommunala skolan sitter eleverna i grupper av 5

vid varje bord och sitter blandade i skolår ett och två. Medan i friskolan är det enbart skolår ett och där sitter dem i grupper av 3 vid varje bord. Man ser i båda skolorna inslag av den sociokulturella teorin där man anser att man lär sig interaktion med andra. Tar man exempelvis den kommunala skolan där man integrerar skolår ett och två med varandra har eleverna i skolår ett möjlighet att ta hjälp av eleverna i skolår två. Eftersom eleverna i skolår två till stor del har kommit längre i sin utveckling kan de där med hjälpa de eleverna i skolår ett. Å andra sidan kan en elev ha kommit längre än en elev i skolår två och därmed ha chans att hjälpa en elev i skolår två.

I den kommunala skolan finns en soffa tillgänglig för eleverna under den tiden de läser tyst. Detta har inte friskolan de har dock en matta som eleverna får sitta på när de läser tyst. Soffan i den kommunala skolan är en tresitssoffa vilket gör att alla inte har chans att sitta i soffan under tiden de läser bok. Något system som talar om vems tur det är att sitta i soffan uppfattade aldrig Anna utan det var de elever som först hann till soffan som fick sitta där. Mattan på friskolan är så pass stor att alla i klassen har möjlighet att sätta sig där om de vill, men Elisabeth valde dock att inte låta så många elever sitta på mattan samtidigt då hon ansåg att de störde varandra. Att det finns möjlighet att flytta från sin plats vid bordet till antingen en mjuk matta eller en mjuk soffa anser vi skapar en bättre miljö för att läsa en bok. Om man funderar vart man själv läser sin bok hemma är det nog inte många som sätter sig vid köksbordet och läser sin bok, utan man tar den med sig till en skön soffa, fåtölj eller en säng. Att eleverna har en möjlighet att välja om de vill sitta vid bordet, i soffan eller på mattan är på ett sätt Freinetinspirerat då denna pedagogik säger att eleverna skall få möjlighet att påverka sin utbildning. Vi anser att eleverna får detta genom att få vara med och bestämma vart de skall sitta när de läser sin bok på bästa sätt.

Något som skilde de två skolorna åt var att den kommunala skolan hade mer böcker tillgängligt i klassrummet. Som man kan läsa i miljöbeskrivningen för den kommunala skolan (Kapitel 6.5.1) fanns det många bokhyllor med mycket böcker i. Det fanns även korgar med böcker på fönsterbrädorna. I friskolan hade de en del böcker men inte alls i samma utsträckning som i den kommunala skolan. Att ha många olika böcker att tillgå anser vi vara bra för eleverna då de har större chans att hitta en bok som de både gillar och som passar deras läsförmåga när utbudet är stort.

7.1.2. Hur ser eleverna på sitt eget lärande inom läs- och skrivinläring?

Att vi tar upp denna fråga beror på att man inom Freinetpedagogiken anser att man som elev skall vara medveten om sin utveckling och utbildning för att ha möjlighet att påverka. Att eleverna skall ta ansvar för sin utbildning och ha inflytande i sin utbildning står även med i *Läroplanen 1994* (Skolverket 2007) som en av de mål som skolan skall sträva mot, men att det är inte en huvudpunkt som i Freinetpedagogiken. Efter att vi intervjuat de åtta barnen från de två skolorna fick vi genomgående samma svar på vad de, själva, kan göra för att bli bättre på att läsa och skriva. Samtliga elever svarade att de skulle träna mer på att läsa och skriva. Innan vi utförde våra intervjuer hade vi en bild av att eleverna på friskolan skulle vara mer medvetna om varför de behövde kunna läsa och skriva på grund av skolans pedagogik. Efter intervjuerna såg vi dock att så inte var fallet utan att eleverna på de båda skolorna gav likartade svar som till exempel för att kunna läsa vägskyltar, skriva brev, skriva sagor etc. Om dessa svar beror på att de diskuterat frågan i klassrummet är något vi inte vet, men eleverna har ändå någon slags uppfattning om varför man behöver kunna läsa och skriva i båda klasserna.

Vi frågade även eleverna vad de ansåg att deras klassföreståndare gjorde för att de skulle bli bättre på att läsa och skriva. Där svarar samtliga elever på friskolan att de får läsa för sin

klassföreståndare och får läsläxor. De berättar även att klassföreståndaren ger de svårare och svårare böcker. På den kommunala skolan berättar eleverna att de får läsa varje morgon och menar att det är så klassföreståndaren hjälper de att bli bättre. En av eleverna talar även om att klassföreståndaren talar om när han har stavat fel och visar hur det skall stavas. Med andra ord är svaren väldigt lika varandra. Tydligt i svaren är att eleverna anser sig bli bättre genom att fortsätta läsa och skriva, med andra ord träna.

7.2. Hur skiljer sig skolorna med tanke på Freinetpedagogiken?

För att svara på denna fråga, måste vi först ställa oss frågan vad Freinetpedagogik är. I grunden är Freinetpedagogiken mer inriktad på hur man ser på och bemöter barn. Man menar att barnet är som en liten vuxen, med det menas att man anser att eleverna har intelligenta tankar och kan och bör få vara med och bestämma om sin utbildning. En av hörnstenarna i Freinetpedagogiken är demokrati, vuxen som barn skall få vara med och bestämma. Pedagogiken säger även att det skall vara ett meningsfullt lärande, man gör inte själva uppgiften för uppgiftens skull. Meningsfullt lärande tas även upp i boken *Barn upptäcker skriftspråket* (Dahlgren med flera 1999) där de tar upp vikten av att tala om för eleven *varför* man ska läsa och skriva. Något som de gör på friskolan är att skriva loggbok om veckan som varit och där mottagaren är elevernas föräldrar. Freinetpedagogiken anser att man skall ha verkligheten till lärobok, då vi anser att loggboken i friskolan är en form av lärobok där de lär sig att skriva samt utvecklar sin skrivutveckling (Isaksson 1996).

Det är svårt att avgöra i ett sådant här tidigt skede hur skolorna skiljer sig åt, eftersom de båda lärarna måste ägna mycket tid åt att lära barnen grunderna i att läsa och skriva. Vad vi kan se är att deras undervisningsmaterial är förhållandevis lika, även om den ena skolan har en specialinriktad pedagogik. Samtidigt skall den lärare som arbetar med Freinetpedagogiken arbeta på ett mer demokratiskt sätt och utgå ifrån hur barnen vill arbeta. Å andra sidan handlar *Läroplanen 1994* mycket om demokrati, vilket betyder att även den kommunala skolan ska lägga stor tyngd på demokratin. Det står bland annat att ”Det offentliga skolväsendet vilar på demokratins grund”(Läroplanen 1994, 2009:3).

Vi kan dock i detta fall dra slutsatser om att barnen som just börjat i skolan redan innan har byggt upp en längtan och nyfikenhet på att lära sig läsa och skriva. Detta gör att det inte blir en konflikt om vilket undervisningsmaterial man skall använda sig av, med andra ord blir det ett meningsfullt lärande. Vad vi har uppfattat av våra observationer på de två skolorna är att de två lärarna arbetar relativt likartat. Å andra sidan om vi hade kommit dit nästa termin eller ett år senare, hade vi kanske sett en viss skillnad eftersom de båda klasserna då har lärt sig grunderna i att läsa och skriva. Kanske skulle skillnaderna då vara större och tydligare då lärarna kan utforma lektionerna, inte utifrån att lära barnen grunderna i att läsa och skriva. Detta är dock något vi inte kan uttrycka oss om eftersom vår studie endast berör dessa två klasser i skolår ett.

7.3. Hur gör lärarna för att se till varje enskild individs behov?

I *Läroplanen 1994* (2009) står det att ”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov” (Läroplanen 1994, 2009:4). Det står även att ”Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen” (Läroplanen 1994, 2009:4). Hur förhåller sig lärarna ute i verkligheten till detta? I den kommunala skolan berättar Kerstin att hon går runt och tittar på eleverna när de arbetar individuellt, och utifrån det kan hon avgöra vilken nivå i utvecklingen eleverna ligger på. Under tiden som Anna besökte den kommunala skolan utförde Kerstin även diagnostiska lästest, där hon testade elevernas kunskap i bokstavslära, ordlära och meningslära. Om Kerstin använder sig av en återkommande bedömning av elevernas läs- och skrivutveckling

uppfattade aldrig Anna. Kerstin berättar även att om det är en elev som har svårigheter i något av ämnena finns det hjälp att få av till exempel en specialpedagog. I Friskolan berättar Elisabeth att eleverna får läsa högt för henne en gång i veckan det är elevernas läsläxa hon lyssnar på. Sedan skriver eleverna i två olika böcker, dels måndagsboken på måndagar där de berättar om vad de har gjort under helgen, dels loggboken som de skriver i på fredagar då eleverna skriver om vad de gjort under veckan. I dessa böcker rättar inte Elisabeth mycket, eftersom hon anser att det är viktigt både för henne, som lärare, och för eleverna att se sin utveckling. Sedan berättar hon även att hon för någorlunda noggranna anteckningar på eleverna, för att komma ihåg vad det var hon tänkte på om den eleven och dess utveckling. Vad vi kan se är att Elisabeth har en kontinuerlig bedömning av elevernas läs- och skrivutveckling, medan Kerstin har en mer sporadisk bedömning av elevernas läs- och skrivutveckling. Båda har mer eller mindre en utarbetad plan för elever med svårigheter. De anser båda två att det är viktigt att uppmärksamma dessa elever tidigt.

Som vi tar upp i forskningsdelen, kapitel 4, kan elevens svårigheter bero på olika faktorer. Dahlgren med flera skriver såhär i sin bok *Barn upptäcker skriftspråket* (1999):

Barnen har också olika behov av att lära sig skriva och läsa. En del vill skynda på, lära sig omedelbart, andra tar det lugnare och tycker att det finns viktigare saker i livet än att bara kunna skriva och läsa.

Dahlgren m.fl. 1999:75

Det är även viktigt att ta hänsyn till hur nyfikna eleverna är på att lära sig läsa och skriva. Har eleverna lust? Detta skrivs det om i boken *Läsning och läsinlärning* (Larson, Nauclér, Rudberg 1992) där det står att när barnen kommer till skola har de flesta barn en lust och vilja att lära sig läsa och skriva. Det svåra för läraren är här att se till att eleven sedan behåller denna lust och vilja att utvecklas i sin läsning och skrivning.

7.4 Vad finns det för faktorer som påverkar elevernas läs- och skrivutveckling?

Vad deras färdigheter i läs- och skrivutveckling beror på är däremot svårt att avgöra, då många olika faktorer spelar in. Det kan bland annat vara faktorer som frånvaro från skolan, hjälp hemma, intresse, undervisningsmetoden, klassens storlek samt miljön i klassrummet etc. Vad vi har observerat i de två skolorna är att det verkar förefalla så att eleverna på friskolan tycks ha kommit längre i sin läs- och skrivutveckling än eleverna i den kommunala skolan. Vi kan dock inte, som vi tidigare skrivit, dra någon slutsats om vad det beror på och om eleverna på friskolan kommit längre i sin utveckling på grund av den speciella pedagogiken eller inte.

7.5. Kan man urskilja några inlärningsteorier i lärarnas sätt att undervisa?

Att både Elisabeth på friskolan och Kerstin på den kommunala skolan använder sig av den sociokulturella teorin tog vi upp redan delen 7.1.1. där vi analyserar klassrummets miljö. Den sociokulturella teorin anser att man lär sig i interaktion med andra och genom att eleverna sitter i mindre grupper i klassrummet ger det eleverna större möjlighet att utvecklas. Inom samma teori tar man även upp kopplingen mellan upplevelser och språkutvecklingen, denna punkt kan man även se tydligt på friskolan. Där arbetar de mycket med loggbok och måndagsbok där de skriver om veckan som varit respektive vad man gjort under helgen. Någon loggbok använder inte den kommunala skolan sig av.

Att språket skulle kunna vara förprogrammerat som Chomsky menar, är inget som varken Elisabeth eller Kerstin håller med om. Däremot anser de båda att det tar olika lång tid för alla elever att utveckla sin läs- och skrivförmåga.

8. Slutdiskussion

Efter utförd studie har vi insett hur svårt det är att dra några fasta slutsatser om huruvida undervisningsmetoder i detta fall spelar någon roll i elevernas läs- och skrivutveckling. Det är, som vi tidigare tagit upp, många olika faktorer som spelar in på hur eleverna utvecklas. Vi har endast observerat lärarnas roll i deras utveckling. Vad vi dock har sett är att deras undervisningsmetoder är mycket lika varandra men att vi ändå ser en viss skillnad hos eleverna, i de två klasserna, i deras utveckling. Något som förvånar oss är att den kommunala skolan, som är 20 stycken elever varav 12 stycken går i skolår ett jämförelsevis med friskolan där de är 22 stycken i skolår ett, inte har kommit lika långt, enligt oss, i sin läs- och skrivutveckling som i friskolan. Å andra sidan måste vi ta hänsyn till att skolår ett på friskolan har en resurs i klassen nästan alla lektioner i veckan. Denna resurs är dock egentligen avsedd för endast en av eleverna i klassen som behöver extra tillsyn på grund av särskilda behov i form av sjukdom. Resursen hjälper dock till med det vanliga skolarbetet i klassen. Den kommunala skolan har däremot endast resurs någon enstaka lektion i veckan.

Vi anser att man utformar sin egen metod som lärare, ifall man inte har strikta regler om hur man skall arbeta på skolan. Vi har den uppfattningen att man väljer metod utifrån egna erfarenheter och vad klassen har för behov. På den kommunala skolan måste, enligt skolans kommun, lärarna använda sig av undervisningsmaterialet *Trulle*. Detta betyder att Kerstin, som arbetar på den kommunala skolan, inte helt och hållet får avgöra själv vilket material hon vill använda i sin undervisning. Kerstin berättar dock, precis som Elisabeth från friskolan, att hon plockar det bästa från många olika undervisningsmaterial och metoder.

I vår analysdel tar vi även upp hur Kerstin och Elisabeth skiljer sig i sitt sätt att lära ut alfabetet. Kerstin låter varje enskild elev välja vilken bokstav de vill arbeta med medan Elisabeth låter alla elever arbeta med samma bokstav. Om detta påverkar elevernas utveckling, och kan vara en faktor i varför eleverna i friskolan kommit längre i sin läs- och skrivutveckling, är även det svårt att avgöra.

Den slutsats vi drar, utifrån våra frågeställningar, är att de två lärarna inte skiljer sig mycket åt i sin läs- och skrivinlärningsmetoder. Det finns dock en del skillnader som vi tidigare tagit upp med hur själva undervisningen ser ut. Vi anser dock att detta beror mer på hur läraren, som individ, ser på hur hon/han vill lägga upp sin undervisning.

... lärarens kunskapssyn och människosyn och baserat på dennes medvetna eller omedvetna antaganden om hur barn tillägnar sig kunskaper, färdigheter, attityder och värderingar.

Larson, Nauclér och Rudberg 1992:26

De två lärarna som vi, i denna studie, har besökt är två olika personer med olika erfarenheter och därmed har de utformat olika sätt att arbeta på. De arbetar med bokstäverna på olika sätt.

Om någon av undervisningsmetoderna fungerar bättre än den andra anser vi inte går att svara på då faktorerna på hur elever lär sig är många. Vi anser dock genom att fått ta del av elevernas texter, lyssnat på deras läsning och genom observation i klassrummet att friskolans elever kommit längre i sin läs- och skrivutveckling än eleverna i den kommunala skolan.

Som vi tidigare i analysdelen nämnt kanske skillnaderna mellan de två klasserna skulle vart flera och tydligare. Detta på grund av att de båda arbetar mycket med grunderna i läs- och skrivinläring så som att lära sig varje bokstavs ljud.

Vi vill avsluta med ett citat ut boken *Hur barn lär sig läsa och skriva* (1993) som vi tillfullo håller med om:

Att få lära sig läsa och skriva tillhör de mänskliga rättigheterna.

Liberg 1993:11

9. Referenser och referenslista

Böcker

Arnqvist, Anders. (1993) *Barns språkutveckling*. Lund: Studentlitteratur

Bergöö, Kerstin, Jönsson, Karin & Nilsson, Jan. (1997). *Skrivutveckling och undervisning*. Lund: Studentlitteratur.

Dahlgren, Gösta, Gustafsson, Karin, Mellgren, Elisabeth & Olsson, Lars-Erik. (1999). *Barn upptäcker skriftspråket*. Stockholm: Liber AB

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Norstedts juridik

Isaksson, Britt. (1996). *Lust att lära. Célestin Freinet och hans pedagogik från 20-talet till 2000-talet*. Oskarshamn: Tryckeri AB Primo

Kajiser, Lars & Öhlander, Magnus. (1999). *Etnologiskt Fältarbete*. Lund: Studentlitteratur

Larson, Lotty, Naucleur, Kerstin & Rudberg, Lili-Ann. (1992). *Läsning och läsinläring*. Lund: Studentlitteratur.

Liberg, Caroline. (2006). *Hur barn lär sig läsa och skriva*. Lund: Studentlitteratur.

Lundberg, Ingvar. (2005). *God läsutveckling, Kartläggning och övningar*. Stockholm: Natur och kultur.

Längsjö, Eva & Nilsson, Ingegärd. (2005). *Att möta och erövra skriftspråket. Om läs- och skrivlärande förr och nu*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket (2007) *Vad händer med läsningen? En kunskapsöversikt om läsundervisningen i Sverige 1995-2007*. Stockholm: Danagårds grafiska

Skolverket (2007). *Kursplaner och betygskriterier – Grundskolan*. Västerås: Edita.

Strömquist, Siv. (2005). *Skrivboken. Skrivprocess, skrivråd och skrivstrategier*. Malmö: Gleerups Utbildning AB,

Svensson, Ann-Katrin. (1998). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*, Lpo 94. Hämtad från www.skolverket.se/publikationer?id=1069 2009-09-21.

10. Bilagor

Bilaga 1

Intervjufrågor till eleverna

1. Är det bra att kunna läsa/skriva? Varför är det bra att kunna läsa/skriva?
2. Vad kan man göra om man kan läsa/skriva?
3. Varför vill du kunna läsa/skriva?
4. Kan du läsa/skriva? Hur bra läser/skriver du?
5. Hur lärde du dig att läsa/skriva?
6. Vad ska du göra för att bli bättre på att läsa/skriva?
7. Vad gör fröken för att lära dig att läsa/skriva?
8. Vad skriver/läser du?

Intervjufrågor till klassens pedagog

1. Hur gammal är du?
2. Kommer du ihåg när du lärde dig läsa/skriva?
3. Vad gjorde din lärare för att du skulle lära dig/bli bättre på att läsa/skriva?
4. Varför är det viktigt att lära sig läsa/skriva?
5. Vilken undervisningsmetod använder du dig av i läs- och skrivinläringen?
6. Hur gör du för att se till varje barns behov?

Bilaga 2**Läs- och skrivschema**

	Stämmer mycket bra	Stämmer bra	Stämmer mindre bra
Klarar av att skriva de flesta bokstäverna på rätt sätt.			
Har mellanrum mellan orden.			
Använder sig av punkt och storbokstav.			
Klarar av att läsa, på egen hand, så att han/hon förstår uppgiften.			
Kan läsa den utvalda texten utan problem.			
Behöver ljuda när han/hon läser den utvalda texten.			
Kan svara på frågorna till den utvalda texten.			

Bilaga 3

Brev om tillåtelse från föräldrarna

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete vid lärarutbildningen vid Göteborgs universitet

Vi är två studenter, Anna Nilsson och Emma Göransson, som utbildar oss till lärare vid Göteborgs Universitet. Vi skall nu skriva den avslutande uppgiften inom lärarutbildningen som är vårt examensarbete och som ger oss vår lärarbehörighet. Arbetet motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i början av januari 2010. Examensarbetets syfte är att få en inblick i hur och om en kommunal skola skiljer sig något från en skola med speciell pedagogisk inriktning. Vi hoppas även att det leder till en fördjupad kunskap, för oss blivande pedagoger, inom läs- och skrivinläring. Exempel på frågor till era barn kommer vara: Hur gör man för att lära sig läsa och skriva? Hur lärde du dig läsa? När började du skriva? Varför behöver man läsa och skriva? För att kunna besvara dessa frågor behöver vi samla in material genom intervju och observation av två utvalda klasser i skolår ett bland annat ert barns klass.

På er skola kommer undersökningen att genomföras under vecka 47. Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i de observationer och intervjuer som ingår i examensarbetet. Alla elever kommer att garanteras anonymitet. De skolor och klasser som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning.

Vad vi behöver från er är att ni som elevens vårdnadshavare skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med eleven tillbaka till skolan så att ansvarig lärare kan samla in svaret vid tillfälle. Sätt således ett kryss i den ruta som gäller för er del:

Som vårdnadshavare ger jag tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Som vårdnadshavare ger jag inte tillstånd att mitt barn deltar i undersökningen

Datum .....

.....
Elevens namn

.....
Vårdnadshavare 1:s underskrift

.....
Vårdnadshavare 2:s underskrift

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående telefonnummer:
Anna Nilsson XXXX-XXXXXX

Med vänliga hälsningar

Anna Nilsson och Emma Göransson

Bilaga 4

Texten som eleverna läste för oss och frågor som de fick svara på.

Eriks katt

5

Erik kommer hem från skolan. S
Det sitter en vitgrå katt på trappan till huset.
Katten har inget halsband. Erik låser
upp dörren. Då smiter katten in! V
Katten hoppar ner i mammas sko, sedan
gömmar den sig under soffan.
Erik försöker locka fram katten med en
leksaker. Efter en stund kommer katten fram.
Katten jamar och stryker sig mot Erik.
Han börjar gilla katten.
Namnet Snövit skulle passa, tycker Erik.
Han leker med katten. L

1. Vad heter pojken?
2. Var sitter katten?
3. Var gömmer sig katten?
4. Med vad lockar Erik fram katten?
5. Vad vill Erik att katten ska heta?

Bilaga 5

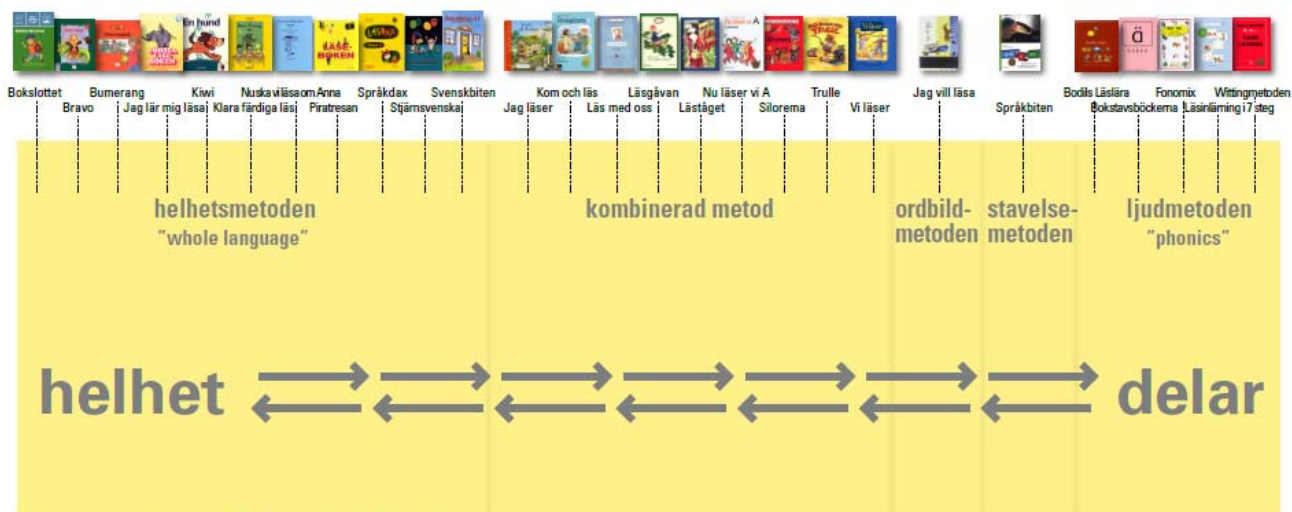
Läromedelsguide för läsinlärning.

Guide

2009

Läromedel för läsinlärning –

det samlade utbudet och vilken metod läromedlen *utgår* ifrån

0909 VERSION 4 Eva Klockhoff, Henry Svahn Specialpedagogiska skolmyndigheten

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Lista på läromedlen och utgivande förlag:

Bokslottet Natur & Kultur · **Bravo** Gleerups · **Bumerang** Gleerups · **Jag lär mig läsa** Liber · **Kiwi** Bonnier Utbildning · **Klara färdiga läs** Hallgren & Fallgren · **Nuska vilissa om Anna** WISC-förlaget · **Piratresan** Liber · **Språkdax** Bonnier Utbildning · **Stjärnsvenska** Liber · **Svenskbiten** Gleerups · **Jag läser** Liber · **Kom och läs** Natur & Kultur · **Läs med oss** Natur & Kultur · **Läs gävan** Liber · **Lästaget** Beta Pedagog · **Nu läser vi A** Liber · **Silorema** Adastrå · **Trulle** Gleerups · **Vi läser** Liber · **Jag vill läsa** Bokverkstan Förlag · **Språkbiten** Bonnier Utbildning · **Bodils Läslära** Uppsjö Läromedel · **Bokstavsböckerna** Bokverkstan Förlag · **Fonomix** Gullow Förlag · **Läsinlärning i 7 steg** Liber · **Wittingmetoden** Gleerups